

Elektronski mjesecnik za evropske integracije – broj 37, oktobar, 2008.

ANALIZA

**Da li priznavanje Kosova
znači brži put Crne Gore i
regiona ka EU**

Pogled iz Prištine i iz Beograda

TEMA BROJA
Što je predviđeno
Prijedlogom
zakona o
spriječavanju
sukoba interesa
javnih
funkcionera

INTERVJU
Ambasador
Hrvatske u
Crnoj Gori
Petar Turčinović

IZAZOVI U EU
Finansijska kriza i
potrošačke navike

KRIZA

Dok svjetska ekomska pamet i lideri vodećih država pokušavaju rješiti enigmu izlaska iz globalne finansijske krize nakon koje, kako ocjenjuju, svijet više neće biti isti, izvršna i monetarna vlast nas hrabre da nema razloga za brigu.

Takve poruke izgleda da nemaju ekonomsko utemeljenje.

Skoro sve banke u Crnoj Gori su kćerke onih evropskih koje su već osjetile posljedice globalne krize. Ako te iste banke preko kredita ne plasiraju novac to će se odraziti na tržiste nekretnina, odnosno na građevinarstvo kao pokretačku snagu crnogorske ekonomije.

Da ne govorimo koliko će zbog straha od recesije, onih nekoliko procenata turista sa Zapada koji dolaze u Crnu Goru, biti raspoloženo da novac troši na ljetovanje. Posebno je već pitanje kako će odluka đukanovićevog kabineta da prizna Kosovo uticati na srpske turiste.

Poruke crnogorskih vlasti da je sve pod kontrolom izgledaju logično samo u slučaju da kapital koji dolazi u Crnu Goru ne interesuje globalna kriza jer je van zvaničnih tokova. Kakva bi to, u svoj muci koju je zadesila svijet, bila srećna okolnost!

Prije nekoliko dana ambasador Francuske **Bernard Garancher** sugerisao je Podgorici da nekoliko sedmica sačeka sa aplikacijom za članstvo u EU.

Jedan od razloga je taj što je Unija posvećena rješavanju finansijske krize. Dakle, zapadni Balkan i Crna Gora nisu u vrhu briselske agende. To bi moglo značiti da će Pariz, kasnije Prag, a možda i Stockholm samo iz fijoke u fijoku premještati crnogorski zahtjev za kandidaturom.

Dakle, zbog finansijske krize moglo bi doći do prolongiranja procesa evropskih integracija Crne Gore, što bi itekako uticalo na sve sfere života u Crnoj Gori, uključujući i ekonomiju.

Nije sve pod kontrolom i nije da nema razloga za brigu.

V.Z.

Predstavnici Evropske komisije u Skupštini (25. septembar) – Predstavnici Delegacije Evropske komisije (EK) u Podgorici prisustvovaće sjednicama skupštinskog Odbora za međunarodne odnose i evropske integracije, saopštio predsjednik tog tijela **Miodrag Vuković**. Nakon susreta sa šefom delegacije EK u Podgorici **Leopoldom Maurerom**, Vuković je izjavio da će prisustvo predstavnika EK na sjednicama Odbora pomoći da se podigne nivo rada tog skupštinskog tijela.

Vlada poslala u Brisel svoje viđenje napretka (3. oktobar) – Vlada poslala Prilog godišnjem izvještaju o napretku Crne Gore za 2008. godinu Evropskoj komisiji koja će 5. novembra objaviti Izvještaj o napretku. Sekretarka Sekretarijata za evropske integracije **Ana Vukadinović** kazala je da Izvještaj obuhvata period od oktobra 2007. do 25. septembra 2008. godine i prati aktivnosti koje su preduzete na ispunjavanju političkih i ekonomskih kriterijuma, evropskih standarda i napretka uopšte.

Vlada priznala nezavisnost Kosova (9. oktobar) – Ministar inostranih poslova

Milan Ročen kazao je da je Vlada jednoglasno donijela tu odluku, pri čemu je "uzela u obzir i preovlađujuće stavove ključnih svjetskih zemalja, članica EU i NATO, i njihove procjene da je ovakav potez važan doprinos bezbjednosti i stabilnosti regionali i njegovom napretku u integracijama".

Vlada Crne Gore

Godišnjica potpisivanja SSP (15. oktobar) – Crna Gora je obilježila godinu od potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Potpredsjednica Vlade **Gordana Đurović** najavila je da će Crna Gora aplicirati za status kandidata do kraja godine, jer je postignutim rezultatima pokazala da je spremna za drugu fazu procesa evropskih integracija.

Rumunija ratifikovala SSP (15. oktobar) – Rumunija je deseta zemlja koja je ratifikovala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Crne Gore i EU.

Spašavanje bankarskog sektora (17. oktobar) – Savjet ministara EU prihvatio je plan za spašavanje bankarskog sektora koji je uzdrman globalnom finansijskom krizom. Plan predviđa garancije za međubankarske pozajmice i njihovu dokapitalizaciju. Francuski predsjednik **Nikola Sarkozy** kazao je da EU želi da održi samit narednog mjeseca na kojem će pokrenuti reformu globalnog finansijskog sistema da bi se ubuduće izbjegle krize kao što je sadašnja. On je podvukao da "nijedna banka ne bi više trebalo da funkcioniše bez nadzora".

Pričekati sa aplikacijom (20. oktobar) – Ambasador Francuske u Podgorici **Bernard Garancher** ocijenio je da Crna Gora "ima dobru pozadinu" za aplikaciju za status kandidata za članstvo u EU jer se Privremeni sporazum "efikasno primjenjuje", ali i dodao: "EU sada ima neriješnih pitanja, uglavnom oko ratifikacije Lisabonskog sporazuma i Francuska smatra da bi bilo dobro da Crna Gora sačeka nekoliko sedmica sa aplikacijom". Reagujući na tu ocjenu, Đurovićeva je ponovila da će Crna Gora "uskoro" aplicirati za članstvo u EU.

ŠTO JE PREDVIĐENO PRIJEDLOGOM ZAKONA O SPRIJEČAVANJU SUKOBA INTERESA JAVNIH FUKCIONERA NA KOJI SE DUGO ČEKALO

Vlada se sad manje uzda u moral

Javni funkcijer za kojeg se utvrdi da je u sukobu interesa biće kažnjena sa 275 do

Piše: Danilo Mihajlović

1,100 eura, ali mu može biti i zabranjeno da četiri godine obavlja poslove državnog službenika i namještenika od dana razrješenja sa funkcije.

To je novina koju predviđa Prijedlog zakona o spriječavanju

sukoba interesa u vršenju javnih funkcija koji je Vlada, izgleda nevoljno, utvrdila prije desetak dana.

U izvještajima Evropske komisije (EK), ali i brojnih drugih relevantnih međunarodnih institucija već dvije do tri godine je ukazivano na potrebu da se promijeni važeći Zakon o konfliktu interesa.

Stručnjaci Savjeta Evrope (SE) su na nedostatke postojećeg zakona posljednji put ukazali u septembru, zahtijevajući da se u Prijedlog zakona unesu preporuke GRECO-a (Group d'Etats contre la corruption – Grupa država za borbu protiv korupcije), ali uprkos tome kabinet Mila Đukanovića nije slijepo slijedio

Vesna Ratković

upustva tog specijalizovanog tijela SE.

Tako je u Prijedlogu zakona izostala sugestija da se ugraditi odredba kojom se zabranjuje da javni funkcioneri primaju plate sve dok ne podnesu izvještaj o imovinskom stanju. Članovi Komisije za utvrđivanje konflikta interesa, prema prijedlogu zakona, neće uživati imunitet, niti je smanjena vrijednost poklona od 50 eura koji se smatraju državnim vlasništvom, što je opet tražio GRECO.

Uprkos tome, prijedlog zakona se čini znatno boljim od važećeg pravnog akta.

Zakon o konfliktu interesa usvojen je 2004. godine. U međuvremenu dva pokušaja skupštinskih *ad hoc* grupa, potpomognutih civilnim sektorom, da poboljšaju postojeći zakon nijesu prošla na plenumu jer im se, pored poslanika vladajuće koalicije, usprotvio i dio opozicije.

Taj konsenzus možda na najbolji način ilustruje svu osjetljivost ovog zakona, kao jednog od najvažnijih iz seta antikorupcijskih mera.

RATKOVIC: NI DO SADA NIJE BILO LOŠE

Direktorka Uprave za antikorupcijsku inicijativu dr Vesna Ratković kazala je da će se novim prijedlogom zakona odstraniti "neke manjkavosti" koje su bile evidentne u toj oblasti.

Ona je, međutim, dodala da, u pogledu transparentnosti, veoma cjeni i važeći zakon.

"Aktuelni zakon omogućava bilo kojem zainteresovanom građaninu da, putem internet sajta Komisije za konflikt interesa, vidi i upozna se sa kompletom imovinom javnih funkcionera. Takav vid transparentnosti nećete naći ni u jednoj zemlji u regionu", rekla je Ratković za *Evropski puls*.

Ona je ocijenila da je zakonodavstvo u toj oblasti i do sada bilo primjenjivano na pozitivan i efikasan način.

"Kada se ima u vidu da je to jedan relativno nov zakon, da je usvojen prije nekoliko godina, i da ranije nije bio dio našeg zakonodavstva, onda moramo pozitivnim ocijeniti njegovu primjenu i sve što je do sada urađeno u toj oblasti", kazala je Ratković.

Ona tvrdi da su u prijedlog unešene preporuke GRECO-a, čime će se, prema njenim riječima, otkloniti nedostaci i što će doprinijeti još većoj efikasnosti kada je u pitanju transparentnost rada javnih funkcionera.

"Krug osoba koje predstavljaju javne funkcionere je preciznije definisan, a značajno su povećane i precizirane nadležnosti Komisije za konflikt interesa. Ta institucija će ubuduće moći aktivnije da vodi ulogu u toj oblasti", rekla je direktorka Uprave.

Ratković je istakla da smatra da su od izuzetne važnosti sankcije koje su predviđene novim prijedlogom, a kojih nema u postojećem zakonodavstvu.

"Mišljenja sam da će taj dio zakona bitno uticati na njegovu primjenu, te da će Komisiji omogućiti da lakše reaguje i restiktivno djeluje na eventualne nepoštovače tog akta", rekla je ona.

jskog zakonskog okvira.

U vladinom obrazloženju Prijedloga zakona navodi se da su tri godine od primjene Zakona o konfliktu interesa predstavljale "dovoljan" period da se uoče problemi u njegovojoj primjeni.

U izvršnoj vlasti podsjećaju da pojedini javni funkcioneri i dalje ne postupaju po odlukama Komisije, uprkos činjenici da su se našli u sukobu interesa, a da dosadašnje sankcije za kršenje zakona (prijeđlog za razrješenje javnog funkcionera i javno objavljivanje odluke), "iako one imaju svoju moralnu težinu", nijesu ostvarile svoj cilj.

"Navedeni razlozi, ukazuju na slabe tačke, praznine i nedostatke... Polazeći od preuzetih međunarodnih obaveza i preporuka Ujedinjenih nacija, Evropske unije i Savjeta Europe u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala, korupcije i pranja novca, posebno preporukama GRECO-a u Prijedlog zakona ugrađeni su neophodni međunarodni standardi", piše u obrazloženju zakona.

Komisija za utvrđivanje konflikt-a interesa, prema Prijedlogu zakona, moći će da provjerava vjerodostojnost izvještaja o imovinskom stanju javnih funkcionera, koji će imati i obavezu da u roku od 15 dana prijavi promjene imovine, ako je ona veća od pet hiljada eura. Taj limit sada iznosi dvije hiljade eura.

Prema vladinom prijedlogu šestočlanu komisiju bira Skupština pri čemu "za predsjednika i člana komisije mogu biti birana lica koja su stručnim radom i moralnim kvalitetima dokazala svoju nepristrasnost i savjesnost".

Komisija će, ako se zakon usvoji, voditi postupak i donositi odluke o povredama zakona, davati mišljenje o postojanju sukoba interesa, utvrđivati vrijednost poklonu...

Postupak u kojem se odlučuje o

Sjednica Vlade Crne Gore

tome da li postoji povreda ovog zakona može pokrenuti sama Komisija, organi vlasti u kojem javni funkcioner obavlja funkciju, organ nadležan za izbor, odnosno imenovanje javnog funkcionera, neki drugi državni ili opštinski organ, te pravno ili fizičko lice.

Komisija donosi odluku kojom se utvrđuje da li je javni funkcioner aktom, radnjom ili nepostupanjem povrijedio zakon, na sjednici, bez prisustva učesnika i javnosti u postupku, najkasnije u roku od 15 dana od dana okončanja postupka.

Protiv odluke Komisije funkcioner može u roku od osam

dana podnijeti zahtjev za preispitivanje odluke, predviđeno je Prijedlogom zakona.

Ukoliko se utvrdi postojanje konflikta interesa, Komisija o tome obavještava organ vlasti u kojem javni funkcioner obavlja funkciju i organ nadležan za izbor, odnosno imenovanje tog funkcionera radi eventualnog pokretanja postupka razrješenja.

Komisija je ovlašćena da ukoliko, u bilo kojoj fazi postupka, posumnja da je javni funkcioner izvršio krivično djelo, podnese bez odlaganja, prijavu nadležnom državnom tužiocu, čime je zadržano

UVEDEN INSTITUT PANTOFLAŽE

Ratković se posebno osvrnula na uvođenje odredaba o takozvanoj pantoflaži ili revolving door (okretna vrata) koje predstavljaju niz restrikcija za javne funkcionere koji žele da pređu u javni sektor.

Ona je objasnila da je i taj dio novog zakona bio sadržan u preporuka-ma GRECO-a.

Prijedlogom zakona je predviđeno da javni funkcioner, godinu dana nakon prestanka funkcije, ne smije da zastupa pravno ili fizičko lice pred organom vlasti u kojem je obavljao funkciju.

Takođe, ne smije da obavlja poslove upravljanja ili revizije u pravnom licu u kojem su, najmanje jednu godinu prije prestanka funkcije, njegove dužnosti bile povezane sa supervizorskim ili kontrolnim poslovima, kao ni da stupa u poslovnu saradnju sa organom vlasti u kojem je vršio javnu funkciju.

Sa druge strane, prema Prijedlogu zakona vlasnik, odnosno osnivač privrednog društva dužan je da, u roku od 15 dana od dana postavljenja na javnu funkciju prenese svoja upravljačka prava na drugo pravno ili fizičko lice koje nije sa njim povezano.

Javni funkcioner ne smije licu na koje je prenio upravljačka prava davati obavještenja, uputstva i naloge, navodi se u Prijedlogu zakona.

rješenje iz važećeg zakona.

"Odluke Komisije o postojanju sukoba interesa objavljaju se na Internet stranici Komisije i u medijima. Komisija o svom radu podnosi izvještaj Skupštini, po potrebi, a najmanje jednom godišnje", piše u prijedlogu.

Predviđeno je da javni funkcijer koji, prije stupanja na funkciju, ne podnese ostavku na funkciju predsjednika ili člana organa upravljanja ili nadzornog organa, izvršnog direktora ili člana menadžmenta u privrednom društvu plati novčanu kaznu u iznosu od oko 275 do 1,100 eura.

Ista kazna, prema novom zakonskom aktu, sleduje i za funkcijera koji, između ostalog, primi novac, hartije od vrijednosti ili dragocjeni metal, a ne podnese Komisiji izvještaj ili ne navede tačne podatke o imovini, te funkcijera koji ne prenese svoja upravljačka prava u javnom preduzeću, drugom privrednom društvu, ustanovi, na drugo pravno ili fizičko lice koje nije sa njim povezano.

"Novčana kazna predstavlja određenu granicu rizika za javne funkcijere koji se ne pridržavaju odredbi ovog zakona. Preći tu granicu znači izložiti se i sudu javnosti. Ovakvim propisivanjem,

obezbjediće se da područni organ za prekršaje izriče novčanu kaznu čime se u skladu sa sadašnjim rješenjima u prekršajnom zakonodavstvu obezbjeđuje i izvršenje ovih

"Van svake sumnje je da će donošenje novog zakona o spriječavanju sukoba interesa ponovo naići na različite ocjene, a njegova primjena na poteškoće, ali je, takođe, nesporno da će vremenom njegova dosljedna primjena stvoriti ujednačenu praksu za ocjenu djelovanja javnih funkcijera u budućnosti i doprinijeti njihovoj većoj odgovornosti", navodi se obrazloženju Prijedloga zakona o spriječavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija

sankcija", navodi se u obrazloženju.

Prema odredbama ponuđenog teksta, javni funkcijeri su osobe izabrane neposredno na izborima, koje bira, imenuje ili čiji izbor potvrđuje Skupština, koje postavlja predsjednik Crne Gore (ambasador Crne Gore i šef diplomatskog predstavništva Crne Gore u inozemstvu).

Javni funkcijeri su, takođe, osobe koje bira, imenuje, postavlja ili na čiji izbor saglasnost daje Vlada – pomoćnik ministra i sekretar ministarstva, starješina i pomoćnik starješine organa uprave, direktor Agencije za prestrukturiranje privrede i strana ulaganja, predsjednik i član Savjeta za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, direktor fonda čiji je osnivač država, predsjednik i članovi Komisije za

kontrolu postupka javnih nabavki, predsjednik i član organa upravljanja, kao i direktor javnog preduzeća i drugog privrednog društva, javne ustanove, regulatornog organa ili drugog pravnog lica, koje samostalno osniva ili čiji organ upravljanja imenuje Vlada...

Javni funkcijeri definisani prijedlogom ovog zakona su predsjednik i član Sudskog savjeta i predsjednik suda i sudija, predsjednik i član Tužilačkog savjeta, zamjenik državnog tužioca.

U istu grupu spadaju i osobe koje imenuje ili na čije postavljenje daje saglasnost skupština ili predsjednik Glavnog grada, Prijestonice ili opštine.

Novina u odnosu na važeća zakonska rješenja je i odredba kojom se izričito propisuje da je

zahtjev javnog funkcijera za davanje mišljenja u slučaju sumnje na postojanje sukoba interesa "povjerljive prirode",

Komisija će ovo mišljenje objaviti u izuzetnim slučajevima, odnosno ako javni funkcijer ne postupi po njenom mišljenju.

"Van svake sumnje je da će donošenje novog zakona ponovo naići na različite ocjene, a njegova primjena na poteškoće, ali je, takođe, nesporno da će vremenom njegova dosljedna primjena stvoriti ujednačenu praksu za ocjenu djelovanja javnih funkcijera u budućnosti i doprinijeti njihovoj većoj odgovornosti", zaključuju u obrazloženju Vlade.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

AMBASADOR HRVATSKE U CRNOJ GORI PETAR TURČINović

Obrazovanje je važan element za EU

Koliko je obrazovanje važan element za Brisel možda se najilustrativnije vidi iz činjenice da je Evropska unija (EU) za period 2006.–2012. godina odvojila 13,7 milijardi eura za program doživotnog obrazovanja za koji mogu konkursati sve zemlje kandidati i članice EU, kazao je u razgovoru za *Evropski puls* ambasador Hrvatske u Crnoj Gori Petar Turčinović.

Turčinović, koji je bio i šef radne grupe Hrvatske za pregovore o obrazovanju i kulturi sa EU, objasnio je da je program doživotnog učenja nastao kao rezultat lisabonskih zaključaka 2000. godine, kada je EU postavila cilj da do 2010. godine bude najkonkurentnije i najprosperitetnije društvo na svijetu.

"Međutim, 2004–2005. godine postalo je jasno da se to ne događa. Trebalo je nešto hitno učiniti i tada je donešena odluka da je obrazovanje radne snage jedini način na koji EU može steći strateške prednosti nad

Tokom screening-a je važno da što realističnije prikažete stvari, sa što više podataka. Sve što ne prikažete kako treba, običe vam se o glavu kasnije

ostalima. Logika je bila sljedeća – Kina ili Indija razvoj baziraju na jeftinoj radnoj snazi, Rusija ima ogromne rezerve energije u vidu nafte, plina... i to je njihova strateška prednost, SAD imaju vjerovatno najbolja istraživanja i najbržu primjenu nauke u praksi... Zaključeno je da jedino obrazovanje može EU dovesti u poziciju da bude broj jedan i zbog toga je uvećano investiranje u to područje", pojasnio je Turčinović.

● **Što, u stvari, predstavlja program doživotnog učenja?**

Program integriranog doživotnog učenja je program obrazovanja odraslih. Logika EU je sljedeća – završili smo sa idejom da je obrazovanje

gotovo sa školom, nastavlja se dalje, na radnom mjestu. Jer, ako to ne učinimo, drugi će nas stići, izgubićemo prednost koju imamo i koju bi trebali nekako njegovati.

● **Koliko je Hrvatska iskoristila novca iz tog projekta?**

Mi smo privremeno zatvorili pregovore na području obrazovanja 11.

12. 2006. godine i od tada smo mogli povući prilično novaca iz tog fonda.

Nažalost, na preporuke ljudi koji rade u pregovaračkim timovima nije se dovoljno brzo reagovalo.

Praktično smo trebali osnovati jednu nezavisnu agenciju od Vlade za doživotno učenje u kojoj bi bilo 25 zapošljenih. Ona bi, u koordinaciji sa Briselom, odobravala i dodjeljivala novac za projekte.

Nijesmo napravili tu agenciju na vrijeme i zato nijesmo povukli onolikovo novca koliko smo možda mogli.

Međutim, nema ni jedne zemlje koja se približila tome da ostvari i prikupi blizu 100 % sredstava koje je

teorijski imala na raspolaganju.

● **Da li biste objasnili kojim redoslijedom teku pregovori iz obrazovanja i kulture, s obzirom da je to obično jedno od prvih poglavlja o kojima država kandidat pregovara sa EU?**

Prema političkim najavama očekuje se da će sljedeće godine Crna Gora dobiti status kandidata, što ja apsolutno želim.

Pregovori su, u stvari, mijenjanje sebe. Ne mijenjanje vlade i stranaka, već cijelog društva.

Postoji 35 poglavlja o kojima se pregovara. Pregovori idu u fazama. Počinje se sa screening-om. Prvo delegacija iz područja obrazovanja, u ovom slučaju crnogorska, odlazi u Brisel i sa predstavnicima Evropske komisije (EK) obaviće prvi, takozvani objašnjavajući screening. Tada će crnogorska delegacija objasniti kako izgleda crnogorski obrazovni sistem, sa svim podacima. Tu je važno da što realističnije prikažete stvari, sa što više podataka. Sve što ovdje ne prikažete kako treba običe vam se o glavu kasnije.

Nakon toga ide drugi, bilateralni screening kada opet crnogorska delegacija ide u Brisel, ali sada delegacija EK objašnjava crnogorskoj delegaciji kakvo je obrazovanje unutar EU i što su očekivanja koja bi Crna Gora trebala ispuniti da bi se uklopila u taj sistem bez velikih poteškoća.

Nakon toga, korak broj tri, je da EU napravi Izvještaj o screening-u u kojem se upoređuje ono što je crnogorska delegacija predstavila sa onim kakav bi trebao biti njen sistem, pri tome se služeći podacima nezavisnih institucija.

I tu je već jedna vrlo nezgodna stvar – ne možete prikazati da je nešto bijelo, ako je crno. Nevjerojatno je važno steći kredibilitet,

SUOČAVANJE SA ISTINOM O SEBI

- Koliko je za države, poput Hrvatske ili Crne Gore, značajno obrazovanje u procesu evropskih integracija?

U Hrvatskoj smo smatrali da smo obrazovan narod, kao i svi na Balkanu, svi smo puni sebe.

Međutim, kada pogledate statističke podatke vidite da imamo 8% ljudi sa završenim fakultetom.

Sad ja pitam – kako je moguće da doprinesemo postizanju evropskog cilja da se bude najboliji, najproduktivniji, najkreativniji... ako imamo 8% visokooobrazovanih u odnosu na neke zemlje EU gdje je taj procenat 40.

Ili, kako je moguće da mi fleksibilno mijenjamo proizvodne programe, ulazimo u nove proizvodnje, zarađujemo i stvaramo profit na svjetskom i evropskom tržištu, ako imamo samo 2% onih koji učestvuju u procesu doživotnog učenja, a neki evropski prosjek je 10.

Što želim reći? U procesu pregovaranja suočite se sa nekim istinama. Te istine su bolne.

U ovom slučaju morate reći doviđenja stereotipu o tome kako smo mi izrazito kulturni i obrazovan narod.

Dobro je tim činjenicama pogledati u oči i reći – mi imamo 2% u doživotnom obrazovanju i jedna Grčka ima 2%, ali nas to ne tješi, nama je cilj da imamo 10%.

uvjeriti EK da su vaši podaci korektni.

Dalje, Izvještaj EK ide na raspravu radnoj grupi Evropskog savjeta. U četvrtom koraku oni raspravljaju je li to realno ili nije. Primjera radi, u Crnoj Gori postoje podaci za romsku djecu koji nijesu uvršteni, vratite to natrag, tražite pojašnjenje... U petom koraku Evropski savjet donosi odluku da li je Crna Gora pripremljena za otvaranje pregovora o obrazovanju.

- Dakle, pregovori još nijesu otvoreni?

Ako je sve u redu, Evropski savjet će donijeti odluku da je Crna Gora pripremljena za otvaranje pregovora. U suprotnom, daje Vam mjerila koja morate ispuniti.

Nakon toga crnogorska radna grupa pravi pregovaračku poziciju, u ovom slučaju, za područje obrazovanja. Sad su pregovori na neki način počeli jer ste dali vašu poziciju.

U međuvremenu, EK izrađuje nacrt zajedničke pozicije cijele EU koji mora odobriti Evropski savjet. Tada se formalno otvaraju pregovori, imamo međuvladinu konferenciju gdje idu klasični pregovori.

Moguće je da Komisija kaže "mi

smo zadovoljni sa vašom pozicijom, to nam odgovara, možemo to odmah zatvoriti".

Ili, "to ste napravili jako dobro, ali vam nedostaje nešto, mi vam dajemo dva mjerila koja morate dodatno ispuniti da bi zaključili pre-

Od nevjerojatne je važnosti da u pregovaračke timove i radne grupe neka država stavi svoje najbolje stručnjake, bez obzira na njihovu političku orientaciju

govore. I kada ispunite ta dva mjerila možemo zaključiti pregovore"...

Kao što ste prije imali mjerila za otvaranje pregovora, sada imate mjerila za zatvaranje.

Nekadašnji pregovori to nijesu imali. Bilo je dovoljno obećati da ćete to napraviti, ali nakon problema, prije svega, sa Rumunijom i Bugarskom, vidjelo se da obećanja nijesu ispoštovana.

- To je kraj pregovora?

Ako ste ispunili sva mjerila dolazi trinaesti korak – privremeno zatvaranje pregovora.

- Što znači privremeno?

Može se negdje pred sam kraj pregovora dogoditi da EU kaže – progledali smo vam kroz prste u pogledu obrazovanja, te poglavlja 3,

7, 12, i 16. Vi ste obećali da ćete u poglavljima 17, 20 i 21 napraviti ovo, nijeste to uradili, i zbog toga ponovo otvaramo problem obrazovanja. Ali, to se dešava samo u nekim drastičnim slučajevima.

- Što je, prema Vašem mišljenju, najbitnije u pregovorima?

Od nevjerojatne je važnosti da u pregovaračke timove i radne grupe neka država stavi svoje najbolje stručnjake, bez obzira na njihovu političku orientaciju. Mi imamo 2,000 ljudi u pregovaračkom timu, 20–50 ljudi po pojedinom poglavlju. Birali smo ljudi koji su stručnjaci za određeno područje.

I druga stvar koja je važna, Vlada mora stajati iza tih ljudi. Razgovarali smo o obrazovanju koje je jedno od najlakših poglavlja, ali kad dodete do javnih nabavki, tržišne konkurenčije, pravosuđa i osnovnih prava, onda se Vlada nalazi u poziciji da pravi žestoke rezove da bi ispunila neka od mjerila.

Kod nas je, recimo, u poglavlju tržišne konkurenčije, jedna od velikih stvari brodogradnja. Čak 5–6 bro-

doogradilišta moramo restrukturirati, privatizovati.. i taj program Vlade mora prihvati EU, ne možete ga jednostavno uraditi i kazati mi smo završili svoj posao. Upravo je ovih dana Brisel prihvatio program hrvatske Vlade koji se tiče brodogradilišta.

Ili, ako uzmete poglavlje o pravosuđu i osnovnim pravima – jedno od mjerila je da moramo smanjiti broj sudija. Čuo sam da Crna Gora ima još više sudija i sudova nego Hrvatska, čak najviše po glavi stanovnika u Evropi.

Ako je to tačno, ja u ovom času mogu prognozirati da će EK zahtjevati smanjenje sudskog aparata u Crnoj Gori.

V. ŽUGIĆ

DA LI PRIZNAVANJE NEZAVISNOSTI KOSOVA ZNAČI BRŽI PUT CRNE GORE KA EVROPSKOJ UNIJI

Mnogo pitanja bez odgovora

Da li je Vlada Crne Gore dobila ikakve garancije da će do strateških ciljeva – ulaska u

Piše: Neđeljko Rudović

NATO i Evropsku uniju (EU) ići brže nakon što je 9. oktobra odlučila da prizna nezavisnost Kosova? Da li ima među uticajnim članicama EU ijednu koja je spremna da lobira za Crnu Goru? Da li je uopšte postojala koordinacija poteza sa Briselom uoči donošenja teške odluke koja je dovela do turbulentne političke situacije u Crnoj Gori zbog koje je moguć i novi bojkot Skupštine?

Sve su ovo za sada pitanja bez odgovora ako se uzme u obzir slijed događaja nakon što su vlade Crne Gore i Makedonije priznale Kosovo koji najavljuju da Podgorica i Skoplje ne mogu računati na veću srdačnost voda EU od one prije 9. oktobra.

Jer, prve reakcije su bile da sa Makedonijom Briselu ne pada na pamet da počinje pregovore o članstvu, a da bi Crna Gora mogla da sačeka još neko vrijeme sa slanjem zahtjeva za članstvo u Uniji.

Najviši zvaničnici EU fokusiraju se na Srbiju obećavajući joj status kandidata za članstvo prije kraja 2009.godine, iako ni Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Srbije i EU još nije odobren.

Što se zapravo dešava – i Crna Gora i Makedonija moraće da čekaju da Srbija izruči Ratka Mladića sudu

za ratne zločine u Hagu, kako bi počela procedura za kakvo-takvo približavanje regionala zapadnog Balkana Uniji. I zato će kabinet **Mila Đukanovića** morati da se suoči sa ozbiljnim izazovom pozicioniranja Crne Gore u očima moćnih zemalja Unije, naročito Francuske. Jer, upravo iz Pariza, koji do 1. januara predsedava Unijom, stižu poruke da aplikacija, koju iz Vlade najavljuju već godinu dana, nije dobrodošla još neko vrijeme.

"Crna Gora ima svoje interese i dinamiku integracija i ukoliko smatra da ove jeseni treba da aplicira za status kandidata, EU će to poštovati. Međutim, EU sada ima neriješnih pitanja, uglavnom oko ratifikacije Lisabonskog sporazuma i Francuska smatra da bi bilo dobro da Crna Gora sačeka nekoliko sedmica sa aplikacijom", bile su riječi ambasadora Francuske u Podgorici **Bernarda Garanchera**.

Odmah je odgovorila potpredsjednica Vlade **Gordana Đurović** kategorički najavljujući slanje aplikacije do kraja godine.

"Agenda Savjeta EU u decembru može biti pretrpana, ali to ne treba da nas obeshrabri sa aspekta kada ćemo podnijeti aplikaciju. Odluka, o sada već bliskom tajmingu za taj korak, je na Crnoj Gori i našim političkim akterima. Svi su potpuno svjesni da Crna Gora to treba da uradi, i da će to uraditi. To se bazira na ostvarenim rezultatima, uz sve uvažavanje i dužno poštovanje prema problemima koje EU ima iznutra", kazala je Đurović.

Taj korak, ponovila je ona, u ingerenciji je suverene države i to je, kako je dodala politička odluka, sa

svim rizikom koji sa sobom nosi.

"Ali, mi smo spremni da u taj rizik uđemo, zato što vjerujemo u sebe", rekla je Đurović.

I dok u Podgorici i Skoplju s nadom gledaju prema Briselu, baš na dan kada su se sastali Đurović i **Bocevski** i složili da Crna Gora i Makedonija očekuju od EU snažniju podršku i jasne putokaze za evropske integracije zapadnog Balkana, evropski komesar za proširenje **Olli Rehn** poručio je da Makedonija nije ispunila neophodne uslove za početak pregovora o pristupanju. Crnu Goru nije pominjao.

Agencija *Reuteurs* objavila je analizu u kojoj tvrdi da će Crna Gora morati da čeka na Srbiju, ali i da postoji spor između Evropske komisije i predsjedavajuće EU Francuske jer je EK spremna da sljedećeg mjeseca da Hrvatskoj uslovni datum do kraja 2009. godine za zaključenje pregovora o članstvu u EU.

Francuzi to ne žele, ako što ne žele ni crnogorsku aplikaciju. Sučena sa hladnjim stavom Pariza, Vlada u Podgorici moraće da pokaže koliko diplomatskog umijeća posjeduje. Više nema spora da će ona aplikaciju predati Francuzima, ali isto tako se od nje očekuje da se izbori sa tim da je oni ne sakriju u neku od fioka već je prihvate tako što će naložiti Evropskoj komisiji da sastavi Upitnik za Crnu Goru. Ako taj upitnik, na koji Vlada mora da odgovori kako bi na kraju Evropski savjet procijenio može li Crna Gora dobiti status kandidata, ne stigne do proljeća 2009. godine, onda će to značiti da su procjene o brzom napredovanju bile zabluda. A, Crnu Goru iduće godine čekaju izbori.

POGLED IZ BEOGRADA

Slika o poželjnim partnerima

Piše: Miljenko Dereta

Iako se dogodilo skoro istovremeno, priznavanje nezavisnosti Kosova od strane Makedonije i Crne Gore nosi u sebi bitne razlike kako po motivima tako i po posljedicama za svaku od dvije države i za region u cjelini.

Makedonija uz mnogo napora održava stabilnost svoje države njegujući delikatnu političku ravnotežu između veoma brojne "manjine" Albanaca i politički oštro podijeljene makedonske većine. Ne tako davni oružani sukob, ma kako niskog intenziteta bio, još uvek je svjež u sjećanju i građana i građanki i političkih elita koje ih predstavljaju i povratak nasilja predstavlja latentnu prijetnju koja može da

Iako se dogodilo skoro istovremeno, priznavanje nezavisnosti Kosova od strane Makedonije i Crne Gore nosi u sebi bitne razlike kako po motivima tako i po posljedicama za svaku od dvije države i za region u cjelini

ugrozi opstanak Makedonije kao države.

Kosovo ima nesumnjivo veliki uticaj na albansku manjinu u Makedoniji i potencijalni je izvor prijetnji i ucjena. Broj Srba u Makedoniji nije toliki da bi mogao izvršiti ozbiljan unutrašnji pritisak i destabilizovati državu. Taj pritisak bi morao doći iz Srbije što je u trenutnom odnosu snaga nemoguće.

Makedonija zapravo nema prave prijatelje u regionu. Ona ne-ma ni otvorene neprijatelje, ali ima tinjajuće tenzije na svojim granica-ma. Otud priključenje Evropskoj uniji predstavlja najsigurniju garanciju mira i opstanka i razumijem da se zahtjevi onih koji o tome odlučuju bezuslovno zadovoljavaju.

Pored zadovoljenja svojih ne-posrednih interesa Makedonija je morala da prizna nezavisnost Kosova između ostalog da bi pokazala da je spremna da slijedi politiku većine članica EU i time se nesumnjivo pokazala kao njen poželjni, poslušni budući član. To će zasigurno, ako ne ubrzati, ono bar obezbijediti nesmetani nastavak procesa priključenja.

Crnogorska situacija je bitno drugačija. često se u Crnoj Gori čuje da je đukanović na vlasti zahvaljujući glasovima manjina, između ostalog i Albanaca, naspram pravih "pravoslavnih" (čitaj srpskih) glasova koji su protiv njega. Pritisak na vlast, dakle, dolazi od "prosrpske" opozicije i da bi joj se efikasno suprotstavila crnogorska vlast mora tražiti saveznike i u regionu i u međunar-

odnoj zajednici. Priznanjem Kosova ona je postigla i jedno i drugo. Koordinisano priznanje obezbjedilo je "savezništvo" u regionu i sa Makedonijom i sa Kosovom i

Crna Gora se tek bori za status veličine, ekonomski (ne)moći i povećanog uticaja ruskog kapitala mora dati dodatne razloge i dokaze EU da neće biti neugodna regionalna smetnja i time zasludi da se popne na sljedeći stepenik ka punom članstvu

učvrstilo podršku SAD i EU.

Crna Gora se tek bori za status zemlje kandidata, a zbog svoje veličine, ekonomski (ne)moći i povećanog uticaja ruskog kapitala mora dati dodatne razloge i dokaze Evropskoj uniji da neće biti neugodna regionalna smetnja i time zasludi da se popne na sljedeći stepenik ka

Miljenko Dereta

punom članstvu.

Istovremeno, priznanje Kosova je dokaz dodatnog distanciranja od Srbije i odlična prilika da se pokaže nemoć prosrpske opozicije da iz Srbije dobije podršku iz Srbije za svoj nebulozni program ponovnog ujedinjenja.

Dakle, priznanjem Kosovske nezavisnosti Crna Gora potvrđuje svoju državnost i svoju nezavisnost i time nesumnjivo ubrzava procese integracije u EU.

Svojom reakcijom Srbija je zemlje kandidata, a zbog svoje veličine, ekonomski (ne)moći i povećanog uticaja ruskog kapitala mora dati dodatne razloge i dokaze EU da neće biti neugodna regionalna smetnja i time zasludi da se popne na sljedeći stepenik ka punom članstvu

postigla suprotno od onog što je željela i zapravo pojačala važnost ovih priznanja i dodatno odobrovoljila zemlje članice EU u odnosu na proces integracije Crne Gore i Makedonije.

Autor je izvršni direktor Građanske inicijative

POGLED IZ PRIŠTINE

Pomoć Srbiji na evropskom putu

Piše: Shkelzen Maliqi

Priznanje nezavisnosti Kosova predstavlja završni čin za stvaranje nove, složenije arhitekture regionalne sigurnosti i bezbjednosti. Nakon što su Crna Gora i Makedonija priznale nezavisnost Kosova, Beogradu je postalo jasno da nema povratka natrag, niti da može računati na opstrukciju i odlaganje procesa zasnovanog na ideji regionalnog raskola. Srbija je ostala usamljena, ima jedino podršku Republike Srpske i neodlučne, podijeljene i ucijenjene Bosne, što je apsolutno inferiorna pozicija.

Treba imati u vidu i da je jedini veliki i uticajni saveznik Srbije – Rusija, na drastičan način već izdala Srbiju novom intervencijom i priznavanjem nezavisnosti Južne Osetije i Abhazije, čime je odustala od načela da se ne mogu otcijepiti djelovi suverenih država. Beograd je praktično ostao usamljen i u odbrani "međunarodnog prava", jer je i Rusija implicitno priznala nezavisnost Kosova, ali na principu presedana.

Crna Gora i Makedonija su dugo kalkulisale koja je varijanta probitačnija, da ne kvare odnose sa Srbijom, ili da se priklone velikim silama i priznaju već stvorenu, novu realnost.

Biti uz Srbiju, u datim okolnostima, bila je u svakom slučaju veoma loša, gubitnička varijanta, prosto tračenje vremena i energije.

Postoji još jedan aspekt problema koji se zanemarije, a to su procesi u Srbiji, koji su pomogli da se Podgorica i Skoplje odluče za priznanje Kosova. Tačno je, naime, da su za priznanje istoga dana snažno lobirale zapadne sile, tempirajući na neki način momenat priznanja. Ali,

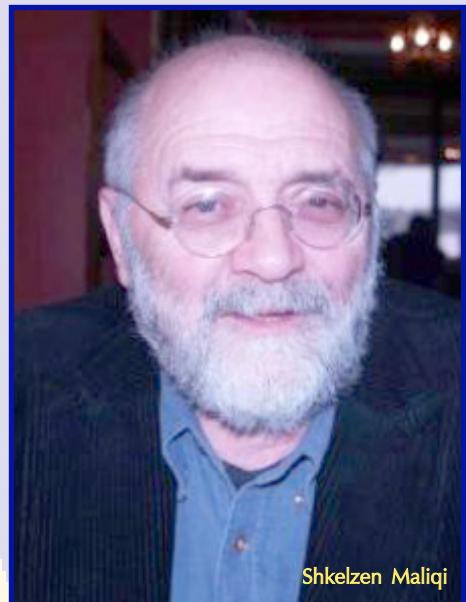
paradoksalno, signali za to dolazili su i iz Beograda, koji je sa novom vladom krenuo ka Evropi i saradnji sa svjetom, optirajući time prečutno za napuštanje ionako izgubljenog Kosova.

Pirova pobjeda Srbije na Generalnoj Skupštini UN, gdje je prošla rezolucija kojom se Međunarodnom sudu pravde postavlja pitanje legalnosti "jednostranog" proglašavanja nezavisnosti Kosova, bila je zgodan momenat da se zada kontraudarac aspiraciji Beograda da zadrži Kosovo.

Podgorica i Skoplje mogle su da budu "privoljene" od Vašingtona i Brisela da Kosovo priznaju u paketu sa Hrvatskom, Bugarskom i Mađarskom, ali to nije učinjeno jer je u Srbiji vođena žestoka bitka proevropskih i antievropskih snaga. Kada je Tadić napravio prozapadnu koaliciju i čak osigurao i jak alibi da je diplomatski učinjeno sve da se "odbrani Kosovo", Podgorica i Skoplje su pozvani da urazume Srbiju, da je pomognu na putu te integracije, koji zapravo i nije moguć sa kosovskim kamenom o vratu.

Privremeno, odnosi Beograda sa Podgoricom i Skopljem zbog priznavanja Kosova mogu da budu otežani, ali dugoročno, oni su postavljeni na nove, zdravije osnove, kao jedan od preduslova za zaokruženje nove, zajedničke strategije regiona da se ubrza proces evro-atlantskih integracija

Priznanje nezavisnosti Kosova od strane Crne Gore i Makedonije, gledano u ovom svjetlu, nije uopšte "nož u leđa Srbiji", kako su to doživjele nacionalističke snage u Beogradu, već je stavljanje melema na ranu "otcijepljenja" ili neka vrsta skidanja konaca nakon završene operacije koja je počela NATO intervencijom 1999. godine i okončana Ahtisarijevim planom.

Shkelzen Maliqi

Privremeno, odnosi Beograda sa Podgoricom i Skopljem mogu da budu otežani, ali dugoročno, oni su postavljeni na nove, zdravije osnove, kao jedan od preduslova za zaokruženje nove, zajedničke strategije regiona da se ubrza proces evro-atlantskih integracija.

Čitav je region pretežno i odlučno prozapadno orijentisan i jasan u odluci da se uključi u integracione procese, izuzev Srbije koja je po tom pitanju do skoro bila

podijeljena, ali je sada napravljen proboj i odlučni zaokret ka Zapadu.

Samo na tom istorijskom *mainstream-u* Srbija ima šanse da se rehabilitira i uhvati korak sa drugima. Crna Gora i Makedonija, kao i ranije drugi njeni susjedi, zapravo su pomogli Srbiji na tom putu.

Autor je politički analitičar i publicista sa Kosova

Kosovsko klupko dosade

Piše: Brano Mandić

Realno, mogao je neko da nastrada ispred Skupštine Crne Gore. Što bi se tek onda od analiza i sinteza radilo. To je, u svari, ono što ljudi diže, svđa nam se nestabilnost, volimo urlati u megafon, zaklinjati se, piti na recku, latiti se kamenice. Crna Gora je, zajedno sa svojim susjedima, ubološćeno društvo. I tu lijeka nema. Evropska unija nije slijepac, ona nas gleda kao retarde, polufabrikate ili što je još važnije uopšte i ne pokušava da nešto tu popravi. Lider oponicije strajkuje glađu – koja dosada.

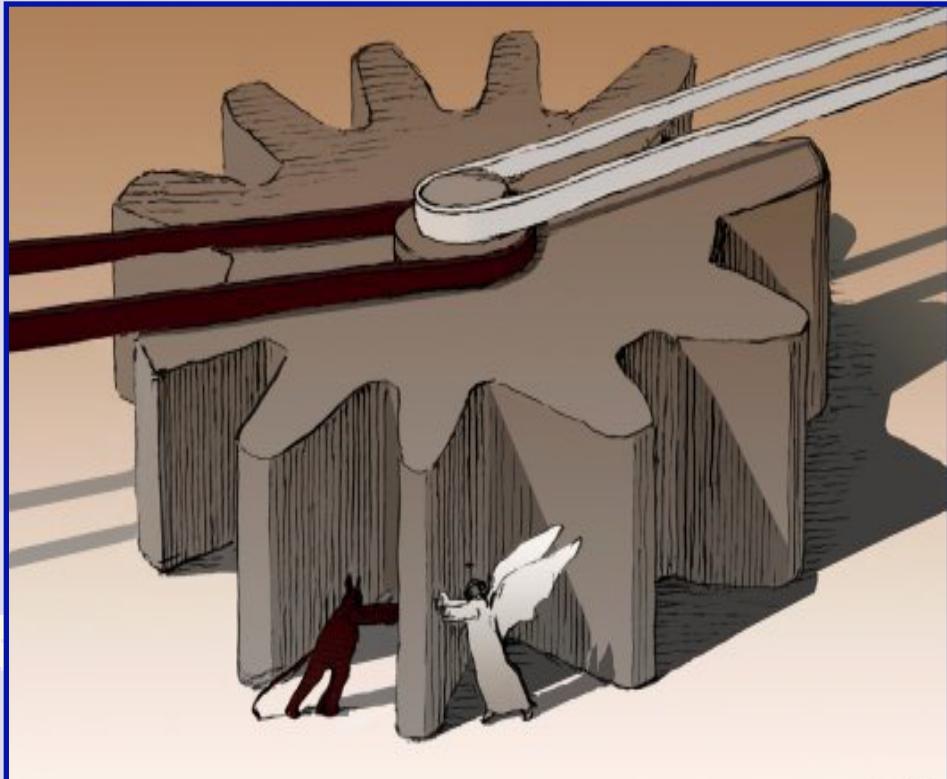
A niko ne može da vidi lidera. Pitaju se svi i u selu i u gradu da li krišom jede. Kakav jeftin triler. Onda će da mu pozli, pozvaće fotoreportere, kolege će ga iznijeti na nosilima. Upaliće se rotaciono svjetlo. Zadihani dr **Kadić** sa

Ko je Olli Rehn, kada nemaš bioskop. Onda dođe Mišković i napravi ti bioskop. A Titograđani se lijepo obuku i odu u svoj prvi tržni centar u životu. Teške su to scene

uzburkanom časom šećerene vode... Doći će Amfilohije da se pozove na sveto pismo i nekoliko svetih tajni. Tu je i analitičar, kaže da je hrabro ne jesti, treba poštovati taj čin. A što ćemo mi koji ga ne poštujemo. Pita li ko ljudi u Crnoj Gori kako im je da ne poštuju ništa. Je li to lako da ti gađenje postane hobi, pitam doktore.

To što je jedan čovjek odlučio da se ne hrani, da rizikuje srčanu kaplju ili kakav napadaj nesvjeti, to nikoga ne obavezuje ni na šta, osim članova njegove uže porodice da pokušaju da mu povrate apetit.

Ako neko hoće da se uništi zbog Kosova, uzgred, to postaje i smiješno, makar prvih nekoliko dana. I, onda još počne da piše

kolumnu iz gladovanja. Kao neka luda replika na Kafkinog umjetnika

Ova regionalna agonija ima da potraje jer EU jeste čarobnjak, ali onaj iz Oza, politički kepec sa moduliranim glasom džina

u gladovanju – lider u gladovanju. Stotinu njih je pješačilo džadama crnogorskim da mu odaju poštu. Ljudi su dobili žuljeve, otvorene rane na nogama, kurje okice,

jezdom rođen? Sada se može očekivati samo dogovor oko brzih izbora na kojima će se sve srpsko okupiti oko Mandića, a Demokratska partija socijalista (DPS) nastupiti kao faktor stabilnosti.

Moj kolega Vesko Belojević dobio je kamen u glavu. Brankovički sam bio na dopustu pa sve gledao na televiziji Elmag i prosto mi bilo žao što i ja ne dobih jedan

kamen da me opameti i utuvi jednom zauvjek da je Metohija bila crnogorska.

Onda se sjetim da na Kosovu imaju epsku pjesmu u kojoj je kralj Nikola prikazan kao ratni zločinac. Još više mi dođe da pojačam ton. Govori Amfilohije Radović, vječiti šarmer naše i vaše mladosti. Čovjek koji blagosilja ubice, leševe, kozake, lobanje, plotune, minobacače, referendumsku odluku građana, ustaje

Je li moguće da je taj Milo Đukanović pod toliko sretnom zvi-

na himne, pleše sa predsjednikom Republike, pominje noževe i trnje, dernja se u mikrofon, nikada ne gleda pravo dok govori, pjeva, cupka, baca glupe fore, priveden na prijesto od strane tajne policije, voza se helikopterom, crta **Tita** na freskama, farba i kreći po manastira, voli **Raša Karađžu** kao sina, nikada ne proziva **Lomija** zvanog **Duke**.

Onima su njih dvojica, Amfilohije i Đukanović, evropska perspektiva Crne Gore. Ne postoji ništa gluplje nego se nadati demokratizaciji. Ne može, prošao voz! Ko zna koliko još treba da prože da se izgrade putevi, da se zbrinu lica sa invaliditetom, da se počne sa televizijskom produkcijom

žba, uvježbavanje taktike ako dode

Ne može na dobro da izađu trovački dnevničari RTCG, sa jedne strane i raspukle lobanje na naslovnici onoga što se u narodu odomačilo pod imenom dnevnik "Dan". To, prosto, neko namjerno radi. Nijesmo predisponirani za ovaj jad

dječjeg obrazovnog programa, da ljudi prestanu Albance doživljavati kao nižu rasu... to su dekade u pitanju, i nemojte me sa **Olli Rehnom**. Ko je Olli Rehn, kada nemaš bioskop. Onda dođe **Mišković** i napravi ti bioskop. A Titograđani se lijepo obuku i odu u svoj prvi tržni centar u životu. Teške su to scene.

Redovi penzionera su, dragi čitaoče, svakodnevница. Čekaju po 200 eura što im država duguje. S druge strane ulice, ako FK Budućnost izgubi od Zete, mogu naletjeti kivni Varvari i evo ti "pakenle pomorandže" usred Podgorice. Ovo sa Kosovom je samo eksperiment. Organizovana policijska vje-

do ozbiljnijih obračuna. Pored je Republika Srpska i Kosovo – divni susjadi.

Ova regionalna agonija ima da

Većina policajaca ne podržava odluku Vlade da prizna Kosovo, ali su toliko profesionalno izbrušeni minulih godina da će do posljednje kapi krvi braniti istu tu odluku, jer je donešena u skladu sa ustavnim ovlašćenjima Vlade. Imati toliko lojalnu vojsku, nije mala stvar

potraje jer EU jeste čarobnjak ali onaj iz Oza, politički kepec sa moduliranim glasom džina.

Još malo o medijskim zločinima i torturi. Znate li ko su crnogorski novinari? Nabrojite nekolicinu i odajte im priznanje. Ne može na dobro da izađu trovački dnevničari RTCG, sa jedne strane i raspukle

lobanje na naslovnici onoga što se u narodu odomačilo pod imenom dnevnik "Dan".

To, prosto, neko namjerno radi. Nijesmo predisponirani za ovaj jad, on se proizvodi sa makar dvije adrese – jedna je u zemlji, a druga u inostranstvu. Mislim na Rusiju, naravno. Imam pravo da sumnjam dok mi ne pokažu ugovor o prodaji KAP-a.

Tamo se rješavaju problemi, ovdje se samo igramo napetosti. Koliko su se svi upregli da proizvode istoriju, da svemu daju lelekačku dimenziju, što je možda moglo da prode '91 godine. Sada je dvadeset prespavanih godina kasnije i dobro sročen deseterac nikoga više osim stotinjak vandalmajstora ne može da natjera na bilo kakav revolucionaran čin, kakav je jurišanje na oružane policajce.

A propos, na dan jednog od mitinga ispred Skupštine oko zgrade je bilo oko 200 raznih kornjača, šapkica, štitonoša i ostale plave soldateske (od kada nijesmo čuli umilnu riječ "soldateska", omiljenicu našeg narodnog poslanika **Labudovića**).

I, tako među te policajce bane poslanik **Dinoša**, etnički Albanac sa njegovom akten tašnom i držanjem pospanog bega, kada jedan od policajaca ispod glasa dobaci "E, daboga da mu svijest smrkla".

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

EVROPA ZA 50 GODINA: "POVRATAK U BUDUĆNOST"

Evropska unija 2057. godine

Jednog popodneva negdje u jugoistočnoj Evropi, dječak i djevojčica prolaze pored stočetvorospratne zgrade. Odjednom,

Piše: Jelena Đžankić

pojavljuje se preko trideset ljudi koji užurbano ulaze u stočetvorospratnicu. Prati ih, kao i obično, grupa novinara. I dok dječak pomno prati dešavanja, djevojčica se saginje, i podiže metalnu zvjezdicu sa prašnjavog asfalta. "Pogledaj, napravljena je od čelika!", reče ona dječaku, bacajući zvjezdicu prema nebu. I dok je zvijezda padala, praveći savršen krug – uprkos svim zakonima gravitacije – zrak svjetlosti se odbija od njene metalne površine, čineći je sjajnom poput grumena zlata... **STOP.**

Premotaj unazad: vijesti BBC-ja, marta 2003. godine:

Sjedinjene američke države su stacionirale dodatnih četrdeset B52 aviona u Velikoj Britaniji, sa namjerom da pojačaju intenzitet letova nad južnim dijelom Iraka. Ovi avioni, opremljeni visokom tehnologijom, korišteni su i za vrijeme prvog Zalivskog rata 1991.godine, a i u toku krize na Kosovu 1999.godine. Veći dio svjetske javnosti smatra ovo dešavanje nezvaničnim početkom neželjenog rata. Britanski premijer, **Tony Blair**, nasuprot javnom mnjenju, nastavlja da podržava napade na Irak. Ovo je dovelo do neočekivane situacije u britanskom Parlementu, gdje se unutar Laburističke stranke javlja veliki broj struja. Nikada ranije se nešto ovakvo nije dogodilo u britanskoj politici. Istovremeno, francuski predsjednik, **Jacques Chirac**, žustro se protivi najavljenom početku napada na Irak... **STOP.**

Premotaj unaprijed: jun 2057. godine u Luksemburgu (dva vremešna, nekadašnja politička rivala debatuju uz kafu):

Mon Dieu! C'était une bonne idée! Rekao bih da je vrijeme za slavlje, zar ne? Konačno je uspjelo – i funkcioniše sjajno! Nevjerovatno, zaista! Teško da sam mogao i pomisliti da će dočekati i ovaj dan. Ko bi rekao da smo uspjeli toliko toga napraviti za svega 20 godina? Plašio sam se, pri-

jatelju moj, da nam neće uspjeti. Tih dana je i Evropa izgledala tako krvka, a Brisel je funkcionišao kao birokratsko čudovište.

Pa, trebalo je dosta vremena i truda – ali Naša kuća je sad stabilna.

Oui, imaš pravo... Ne pada mi prava riječ na pamet... Konačno, možemo vjerovati u ono o čemu je onaj Italijan pjevao 1990-ih godina...

Misliš na onoga koji je pobijedio na "Pjesmi Evrovizije"?

Oui, oui... Nego, kakvo je vrijeme u Londonu? Ima li kuće? **STOP.**

Premotaj unazad: Europa Pressroom u Briselu, februara 2003. godine:

Evropski parlament je danas objavio nacrt Pristupne povelje za Češku, Estoniju, Kipar, Letoniju, Litvaniju, Mađarsku, Maltu, Poljsku, Sloveniju i Slovačku. Dokument je zasnovan na rezultatima procesa pregovora u kojima su navedene države učestvovalle tokom prethodnih godina, i vjeruje se da je ovo veliki korak ka očekivanom "velikom talasu" proširenja, koji će zahvatiti EU naredne – 2004. godine. Zvaničnici evropskih institucija su sigurni da je EU spremna da se suoči sa izazovima prijema novih zemalja članica. Evropska komisija, pak, tvrdi da će evropski projekat biti zahtjevni ukoliko u bliskoj budućnosti Unija bude brojala preko 25 članica. Ipak, čelnici Komisije sigurni su u održivost evropskog projekta, kao što su bili sigurni i u jedinstveno tržište i jedinstvenu valutu – euro. Ova dva dostignuća u oblasti evropskih integracija pokazuju sklad ambicije i pragmatizma. **STOP.**

Premotaj unaprijed: sjednica Evropskog parlamenta, Strazbur, januara 2016. godine:

Poštovani članovi Evropskog parlamenta,

Za nekoliko mjeseci očekuje nas novo proširenje Unije i nemamo mnogo vremena za razmišljanje. Naše ambicije da se EU proširi usporava spora reforma evropskih institucija, kao i sve veće kritike na račun demokratskog deficit-a. Još jednom ćemo morati pokazati i ambiciju i pragmatizam. Ambiciju – jer je ovaj projekat proširenja izuzetno bitan. Pragmatizam – jer EU mora postati efikasnija i transparentnija.

Drugim riječima, ne možemo početi sa izgradnjom drugog sprata kuće, ako nemamo stabilnu osnovu. Kao ilustraciju, navodim primjer popularne društvene igre

"Kolonizatori Katana", u kojoj svaki igrač posjeduje teritoriju, i jedan od elemenata neophodnih za izgradnju infrastrukture, ili za razvoj privrede – kamen, ugalj, žito ili drvo. Kada se kockice bace, igrači počinju sakupljati što više različitih materijala i graditi puteve, sela i gradove. Ali, da bi se sagradio grad, na njegovom mjestu je neophodno prije toga sagraditi selo. A da bi se sagradilo selo, na teritoriji su prethodno morala biti ukrštena najmanje dva puta. Naravno, za sve ovo je potrebno kombinovati materijal. Poenta cijele ove priče je da igrači treba da sarađuju, razmjenjuju materijal, kako bi mogli izgraditi svoje gradove. Nekada se nešto materijala može i izgubiti u tom procesu, ali i to je vrijedno, ukoliko se izgradi cijeli jedan grad.

Gledajmo sada na EU kao na grad koji želimo da izgradimo. Sav materijal već je tu. Ono što je sada neophodno je da pronađemo pravi način da taj materijal sastavimo, i da počnemo izgradnju – prvo ulica, pa sela, i – na kraju – grada. To jeste, Naše kuće. **STOP!**

Premotaj unazad: vijesti BBC-ja, januara 2007. godine:

Danas je EU poželjela dobrodošlicu svojim najnovijim članicama – Bugarskoj i Rumuniji. Broj članica Unije se povećao sa prvobitnih šest na dvadeset i sedam. Nakon brojnih odlaganja ove runde proširenja, kako zbog reforme evropskih institucija, tako i zbog tranzisionih problema u dvijema novim članicama, svijetu je danas predstavljena jedna nova Evropa. Hoće li ta Evropa ispuniti očekivanja? **STOP.**

Pusti muziku:

... Kad nas tvoja moć izmiri,
nestat mora razdor sav.
Svaki čovjek brat je drugom,
tvoj kad divni slijedi put...
("Oda radosti", himna Europe)

Ranija verzija ovog teksta je objavljena na engleskom jeziku u briselskom časopisu Shiftmag (br. 4) pod nazivom "EU 2057: A Scenario". Tekst je osvojio treću nagradu na takmičenju "EU 2057".

Autorka je doktorska kandidatkinja u Centru za međunarodne studije Univerziteta u Cambridge-u (Murray Edwards Kolodž), i viša saradnica Instituta Alternativa.

PRIMJENA PRAVILA EU U OBLASTI VINOGRADARSTVA STAVILA NA MUKU I VLADU I PROIZVOĐAČE

Manje zasada zbog "uradi sam"

EVROPSKI REPORTER

Odvajanje proizvodnje vina od rakije i drugih alkoholnih pića posebnim zakonskim rješenjem i definisanjem vina kao prehrambenog proizvoda bio je korak naprijed u pravcu približavanja crnogorskog vinogradarstva savremenim evropskim standardima.

Ipak, nakon nešto više od godinu dana od usvajanja novog zakona o vinu stiče se utisak da je ta grana crnogorske poljoprivrede otisla korak unazad.

Ministarstvo poljoprivrede je probilo definisani rok u kojem je trebalo da doneše sedam važnih podzakonskih akata za bliže uređenje te oblasti (jun 2008. godine), iz EU su već pristigla nova pravila sa kojima zakon treba uskladiti, a nagla primjena nekih evropskih modela od početka godine dovela je do katastrofalnih posledica.

Savjetnica u ministarstvu poljoprivrede za voćarstvo i vinogradarstvo **Marija Krstić** kao negativan primer primjene evropske prakse navodi nagli pad podizanja novih površina pod vinogradima.

Za tu aktivnost kroz posebni program u agrobudžetu u proteklih šest godina ministarstvo je posredstvom javnog tendera obezbijedilo

blizu 800 hiljada loznih kalemova privatnom sektoru. Takvim subvencijama samo u prošloj godini je dobijeno 128 hektara novih vinograda.

"Od januara 2008. umjesto subvencija uveli smo evropski model koji predviđa novčane nagrade po zasađenom hektaru. Taj model donio nam je samo šest hektara novih vinograda tokom proljećne sadnje, a procjene su da će jesenja sadnja donijeti dodatnih pet do šest hektara", istakla je Krstić.

Da bi došli do "nagrade" crnogorski prizvođači moraju poslovati po sistemu "uradi sam" koji zahtijeva velika investiciona ulaganja neprimjerena njihovoj ekonomskoj moći.

Kako "nagrade" ne bi i sledeće godine samo "ležale" u agrobudžetu

nja vina pripremi za ulazak u EU koju ne interesuje način na koji ćemo to raditi. Moraćemo pronaći metod koji odgovara proizvođačima, a rješenje koje je primjenjivano

Ministarstvo poljoprivrede je računalo da će svake godine zasadi pod vinogradima biti uvećani za 50 hektara, ali nakon primjene evropskih rješenja te projekcije više nijesu validne

ministarstvo će morati da pronađe prelazno rješenje ili da se vrati na staro.

"Taj model nije morao da se primjenjuje jer Crna Gora nije članica EU. Zadatak je da se proizvod-

poslednjih šest godina pokazalo se kao dobro", rekla je Krstić.

Prema nepotpunim podacima Crna Gora raspolaže sa 4.500 hektara vinograda od kojih je 2.400 u vlasništvu "Plantaža", dok je prosječna produkcija u poslednjih 10 godina 66 hiljada hektolitara.

Ministarstvo je računalo da će svake godine zasadi pod vinogradima biti uvećani za 50 hektara, ali nakon primjene evropskih rješenja te projekcije više nijesu validne.

Novi zakon o vinu u odnosu na prethodni donio oštire kriterijume za kontrolu vina prije njegovog

NA LISTI 21 VRSTA VINA

Za sada na listi crnogorskih vina ima 21 vrsta u kojima dominira vranac u nekoliko različitih varijeteta, šest stonih vina koje proizvodi "Neksan" i nekoliko novih linija "Plantaža" (šardone, perla nera, sovinjon).

Krstić kaže da Crna Gora ima uslove da proizvodi vrhunska vina od različitih sorti i da stranci preporučuju da se lista vina proširi.

Prema zakonu u kvalitetno i vrhunsko vino se ubraja ono koje je napravljeno od domaćeg grožđa, dok se stono pravi od uvezenog grožđa.

puštanja u promet.

Proizvođač može prokućati onoliko vina koliko želi, ali to vino mora imati "ocjene", što je jedna od novina u zakonu.

Ocjena podrazumijeva da vino prođe laboratorijsku analizu fizičko – hemijskih svojstava i Komisiju od tri profesionalna degustatora. Ako je proizvođač nezadovoljan slijedi super ocjena koju daje Komisija od pet degustatora.

Budući da od uslova u kojima se proizvodi vino zavisi i kvalitet nameće se pitanje da li domaći proizvođači ispunjavaju tehničko – tehnološke uslove za proizvodnju.

Na to pitanje Krstić odgovara da "u Crnoj Gori svi misle da proizvode samo vrhunskva vina i da je nemoguće proizvesti vina lošijeg kvaliteta".

"A, situacija na terenu nažalost nije takva. Imamo dosta tradicije i znanja koja se prenose sa generacije na generaciju. Ona nijesu loša, ali proizvodnja mora pratiti nova tehnološka dostignuća i saznanja da bi se održao korak i konkurentnost na svjetskom tržištu. Uz to, proizvođači se često hvale da po jednom čokotu imaju osam kilograma grožđa od kojeg proizvode kvalitetno vino. Evropska praksa podrazumijeva dva kilograma po čokotu za kvalitetno vino", naglašava Krstić.

U predviđenom roku za donošenje podzakonskih akata ministarstvo je uspjelo da formira Registar proizvođača vina i grožđa i sačini listu profesionalnih degustatora koji su licencu za ocjenu kvaliteta (važi tri godine) dobili nakon položenog ispita u Zagrebu. U

Marija Krstić

Registru se nalazi sedam proizvođača vina i 1000 proizvođača grožđa.

Crnogorski proizvođači često se hvale da po jednom čokotu imaju osam kilograma grožđa od kojeg proizvode kvalitetno vino. Evropska praksa podrazumijeva dva kilograma po čokotu za kvalitetno vino

"Od nekoliko podzakonskih akata koje ćemo donijeti do kraja godine najvažniji je Elaborat o reonizaciji vinogradarskog područja. On mora da sadrži podatke o strukturi zemljišta, klimatske podatke sa temperaturnim sumama, predlog sorti koje se mogu uzgajati po tim lokalitetima, opterećenje čokota grožđem... To nije nimalo jednostavan posao, a zahtijeva angažovanje tima stručnjaka", kaže Krstić.

Elaboratom će biti propisano koje će se sorte grožđa uzgajati u pojedinim regionima i u kojim količinama. Tim aktom može se, na primjer, propisati da 80% svih sorti grožđa na nekom lokalitetu mora

činiti vranac, a u ostalih 20% proizvođač može saditi šta želi.

Kada je usvojen Zakon o vinu bio je u potpunosti usklađen sa evropskim pravilima, ali u EU se stalno dešavaju promjene u toj oblasti tako da ministarstvo, uz neodrađeni posao, čeka i sproveđenje novih pravila.

Paketom reformi u EU, koje se primjenjuju od prvog avgusta, između ostalog, pojednostavljen je sistem etiketiranja vina bez oznake geografskog porijekla, pa će na etiketi proizvođači moći da naznače sortu i berbu.

Subvencije vinogradarima koji iskrče neku površinu i zasade kalemove pomjerene su do 2018., dozvoljene količne dodavanja šećera biće smanjene, subvencije

koje su se koristile za kriznu destilaciju biće postepeno ukinute u naredne četiri godine...

Nakon usvajanja zakona Crna Gora je primljena u Međunarodnu organizaciju za vinovu lozi i vino (OIV), što je preduslov za praćenje i sproveđenje dostignuća i savremenih trendova u toj oblasti.

Potpisan je i Sporazum koji pruža mogućnost da Crna Gora u EU izvozi kvalitetno vino bez carina u količini od 16 hiljada hektolitara na godišnjem nivou.

U Ministarstvu nije bilo moguće dobiti odgovor u kojoj mjeri se koriste te olakšice i koliko je od ukupne produkcije kvalitetno a koliko stono vino.

Prema zakonu u kvalitetno i vrhunsko vino se ubraja ono koje je napravljeno od domaćeg grožđa, dok se stono pravi od uvezenog grožđa.

Marija MIRJAJIĆ

BEZ ODGOVORA

Potpisan je i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju koji pruža mogućnost da Crna Gora u EU izvozi kvalitetno vino bez carina u količini od 16 hiljada hektolitara na godišnjem nivou.

U Ministarstvu poljoprivrede nije bilo moguće dobiti odgovor u kojoj mjeri se koriste te olakšice i koliko je od ukupne produkcije kvalitetno a koliko stono vino.

ZAŠTO ŽELIM DA BUDEM GRAĐANKA EVROPSKE UNIJE

Nijesam dijete Zapadnog Balkana

Želim da govorim o osnovnim razložima zbog kojih želim biti građanka Evropske

Piše: Nina Vučović

unije, iz perspektive studenta i prije svega obične građanke Crne Gore, ne baveći se teorijskim aspektima onog što nam donosi komunitarno pravo. Slovo na papiru često i nije prava slika stanja. Evropu poistovjećujem sa Evropskom unijom jer ona to praktično i jeste.

Pokušaću da objasnim svoje mišljenje putem činjenica koje me kao mladu osobu najviše intere-

Ne želim zidove između mene i ostatka Evrope, želim da sam slobodna, želim da sam i ja dio nje, ne samo u geografskom smislu

suju i pružaju mogućnosti koje su mi potrebne.

Mogu slobodno reći da nijesam svjedok bolne i ružne istorije ovog

regionala – bivše SFRJ, jer sam bila i dijete kada su se ti procesi dešavali da bih shvatila. Međutim, posljedice tadašnjih postupaka političkih lidera (koji su neminovno vukli i naše za sobom) svakako osjećam.

Etiketu "djeteta zapadnog Balkana" nosim cijelog života iako smatram da sam "dijete Evrope" kao i moje kolege iz drugih evropskih država.

Ne želim zidove između mene i ostatka Evrope, želim da sam slobodna, želim da sam i ja dio nje, i to ne samo u geografskom smislu.

Slobodan pristup svim drž-

Etiketu "djeteta Zapadnog Balkana" da sam "dijete Evrope" kao i moje

vama Evrope će mi prvenstveno donijeti nebrojeno puno šansi za ostvarenje ciljeva i snova. Moj uspjeh i ambicija imajuće priliku da se

pokažu i razviju u stručnost, slobodnim pristupom svim obrazovnim ustanovama. Svi konkursi će biti šansa i za mene. Moći ću da biram

(i budem odabrana). To je ujedno i šansa za upoznavanje novih kultura, novih ljudi, običaja, načina mišljenja i novih iskustava.

Prava koja ću imati će biti jednakaa kao i svim građanima i građankama Evrope i samim tim dobiti na snazi, ojačana obezbjeđenjem objektivne, sigurne i nepristrasne zaštite. Sam opseg prava će se proširiti i obezbijediti mi očuvanje istih različitim demokratskim institutima.

Kao građanka Evropske unije i moja sigurnost bi bila na mnogo višem stepenu nego danas, jer bi me okruživala "porodica država". To

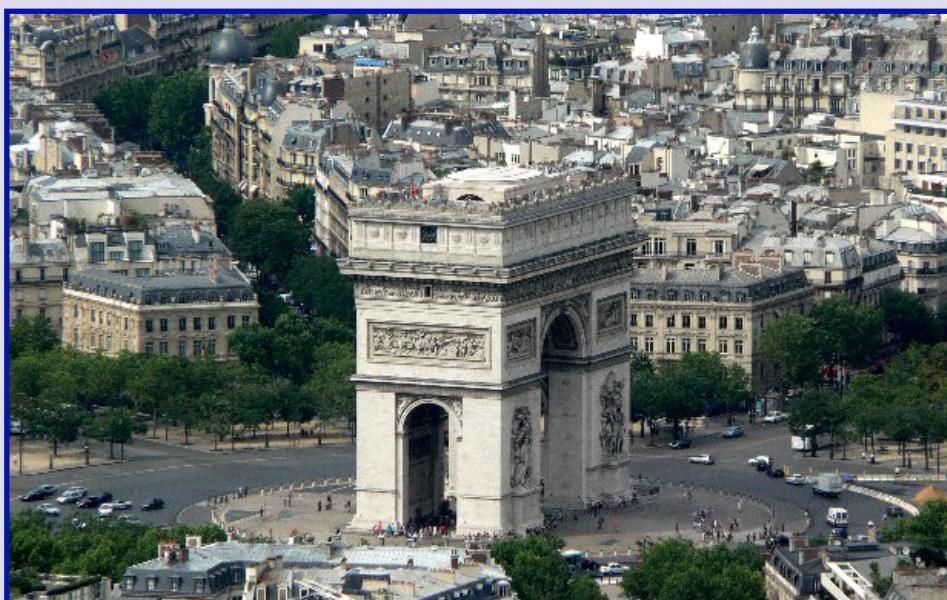
nosim cijelog života iako smatram kolege iz drugih evropskih država

isto želim i društvu u kojem živim, svim građanima i mojoj Crnoj Gori. Sigurnost i otvorenost bi obezbijedili sve one "investicije" koje bi je uljepšale i razvile, pružajući njoj, ali i nama život kakav zaslужujemo. Za početak, poboljšanje stanja puteva bi obezbijedilo manji broj žrtava saobraćajnih nesreća u Crnoj Gori, i time nenadoknadiv gubitak dragih osoba, a tad...pa vjerovatno bih se tad i ja konačno odlučila da pokušam da vozim.

Napokon, u aktuelnom trenutku globalne finansijske krize, "...koja nas ne dotiče..." želim da moja plata ima vrijednost. želim da se poboljša standard života!

Sve se to nalazi tu, u Evropi, odnosno u Evropskoj uniji, u čijem okviru smo i mi, ali i dalje dovoljno daleko da sve nabrojeno još uvijek ipak želimo.

Autorka je polaznica VII generacije Škole evropskih integracija i studentkinja Fakulteta za državne i evropske studije

Polovne mašine kao nove

Na suđu u Sofiji počelo je prije nekoliko dana suđenje osuđenici za pranevjeru milionskih iznosa iz fondova EU. Devet bugarskih državljanja je optuženo za pranevjeru 14 milijuna leva (7 miliona eura) iz evropskog programa SAPARD.

Optuženi su navodno krivotvorili isprave uz pomoć kojih su korištene mašine za preradu i pakovanje mesa iz uvoza prikazivali kao nove.

U povjerljivom izvještaju OLAF-a, koje je u junu dospio u ruke novinara, navedeno je da glavni akteri afere uživaju političku zaštitu. Riječ je o

osobama koje su dale novčane donacije vladajućoj Socijalističkoj stranci i bugarskom predsjedniku **Georgiju Parwanovu**, tvrde bugarski mediji.

Suđenje za pranevjeru prvo je takve vrste u Bugarskoj i ima simboličnu vrijednost u kontekstu odnosa bugarske države prema zloupotrebi novaca iz fondova EU-a.

Zbog nedovoljne borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, Unija je krajem juna obustavila Bugarskoj isplatu oko 500 miliona eura namijenjenih izgradnji infrastrukture i poljoprivredi.

Nesigurne ljubljanske ceste

Ljubljana je po broju mrtvih na cestama lani bila "najopasnija" evropska prijestonica, pokazala je statistika Evropskog savjeta za saobraćaj (ETC).

S 12,98 mrtvih u saobraćaju na 100.000 stanovnika fatalne nesreće u Sloveniji su se posljednje godine povećale za 4 %, dok su u prosjeku u prijestoni-

cama na nivou EU smanjene za 5,3 %.

Na drugom mjestu po broju žrtava u saobraćaju je Riga, s 9,69 mrtvih na 100.000 stanovnika, dok su najsigurniji Dablin, Lisabon i Oslo.

Prema podacima ETC-a, u Evropi se broj mrtvih u saobraćajnim nesrećama godišnje smanjuje, ali samo Francuska, Luksemburg i Portugal imaju šansu da do 2010. godine broj smrtnih žrtava smanje na polovinu u odnosu na stanje iz 2001. godine, što je proklamovani cilj u jačanju sigurnosti na cestama u EU.

Veliki broj mrtvih, u Ljubljani i na obilaznicama oko grada, slovenačka policija obično tumači sve većim brojem vozila. Glavni razlozi su brzina i nepravilno prestrojavanje.

Stop nelegalnoj sjeći šuma

Evropska komisija predložila je niz zakonskih mjera koje bi trebale da spriječe ulazak na evropsko tržište nelegalno posjećenom drvetu i drvnim proizvodima u okviru aktivnosti protiv deforestacije šuma.

"Nezakonito iskorištavanje šuma ima ozbiljne ekološke posljedice, jer doprinosi klimatskom zagrijavanju, smanjenju bioraznolikosti, te ugrožavaju sredstva za opstanak lokalnom stonovništvu", navela je Komisija.

EK predlaže da se u okviru me-

dunarodnih pregovora o klimi postave ciljevi da se najkasnije do 2030. godine zaustavi smanjenje pokrivenosti šumama i da se za 50 % smanji deforestacija tropskih šuma.

Procjenjuje se da oko 19 % drva i drvnih proizvoda uvezenih u EU potiče od nelegalne sjeće šuma.

Komisija predlaže uredbu koja bi obavezala uvoznike da dobiju dovoljno garanciju da su drvo i proizvodi od drva dobijeni u skladu propisima zemlje izvoznice.

Kaczynski čeka Irce

Polski konzervativni predsjednik Lech Kaczynski ponovio je da neće potpisati zakon o ratifikaciji Lisabonskog ugovora dok ga ne ratificuje Irska.

"Ugovor će potpisati drage volje, kada za to dođe vrijeme, a to će biti kada Irči kažu 'da'", rekao je Kaczynski.

Poljski parlament ratifikovao je Lisabonski ugovor u aprilu, no euroskeptik Kaczynski još ga nije potpisao.

Novi evropski ugovor ratifikovan je u skoro svim državama EU, osim Švedske i Češke. Češka čeka mišljenje Ustavnog suda, a švedski bi parlament trebao glasati ove jeseni. Njemački predsjednik takođe još nije stavio potpis na Lisabonski ugovor jer čeka da se o njemu izjasni Ustavni sud.

U EU više od 6,5 hiljada TV kanala

Više od 6.500 televizijskih kanala trenutno je dostupno gledaocima u zemljama EU, uključujući i dvije zemlje kandidata za članstvo – Hrvatsku i Tursku, podaci su Evropske audiovizualne observatorije (EAO).

Britanci su na prvom mestu sa 883 dostupna programa, iza njih su Njemci (300), Italijani (284), Francuzi (252) i Španci (199). Na kraju liste su Estonija i Litvanija sa po 15 kanala.

Banane po dogovoru

Evropska komisija kaznila je uvoznike banana, američki Dole i njemački Weichert, sa 60,3 miliona eura zbog dogovaranja cijena i kršenja strogih zakona EU-a o zaštiti tržišne utakmice.

"EK komisija utvrdila je da su uvoznici banana Chiquita, tvrtke Dole i Weichert, u periodu od 2000. do 2002. godine učestvovali u kartelu. Chiquita nije kažnjena jer je dala Komisiji informacije koje su joj omogućile pokretanje istrage", stoji u saopštenju EK.

DOK FINANSIJSKA KRIZA KUCA NA VRATA NOVIH ČLANICA I BALKANA,
EVROPLJANI VEĆ MIJENJAJU POTROŠAČKE NAVIKE

Umjesto cvijeća sade povrće

Dok lideri vodećih država EU pokušavaju riješiti zakonetku kako izadi iz finansijske krize koja je ušla na vrata "novih" članica i u dvorišta država zapadnog Balkana, mnogi Evropljani preventivno mijenjaju životne navike kako bi uštedjeli za moguće crne dane.

Iz Brisela je prije nekoliko dana došlo prvo ozbiljno upozorenje da bankarska kriza u zapadno-evropskim zemljama prijeti da se prelije u nove članice EU i balkanske zemlje.

Direktor Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) **Tomas Mirov** kazao je da najveći dio bankarskog sektora u bivšim socijalističkim zemljama zapravo čine ogranci zapadno-evropskih banaka.

Suočene sa krizom bez presedana, zapadne banke možda više neće biti u stanju da podržavaju te svoje ogranke na

istoku, što bi moglo da dovede do manjka investicija i ostaviti ozbiljne posljedice po privredu bivših socijalističkih zemalja.

Tomas Mirov je apelovao na

zapadno-evropske vlade da, kada spasavaju svoje banke, ne izgube izvida da te banke imaju ogranke u istočnoj Evropi, kojima je takođe potreba pomoći.

"Ako to ne uradi zapad rizikuje da ugrozi sopstvene šanse za ekonomski razvoj u budućnosti, jer je od privrednog razvoja istoka do sada koristi imala cijela Evropa", upozorio je direktor EBRD.

Utisak je da je globalna kriza, kada je riječ o novim članicama EU najviše pogodila Mađarsku.

Forinta i dionice na berzi u Budimpešti dugo su gubile na vrijednosti, da bi doživjele djelimični oporavak prije nekoliko dana nakon što je objavljeno da je Evropska centralna banka – nadležna za zemlje koje su uvele euro – spremna da Mađarskoj pozajmi i do 5 milijardi eura.

BANKE ISKLJUČIVI KRIVCI

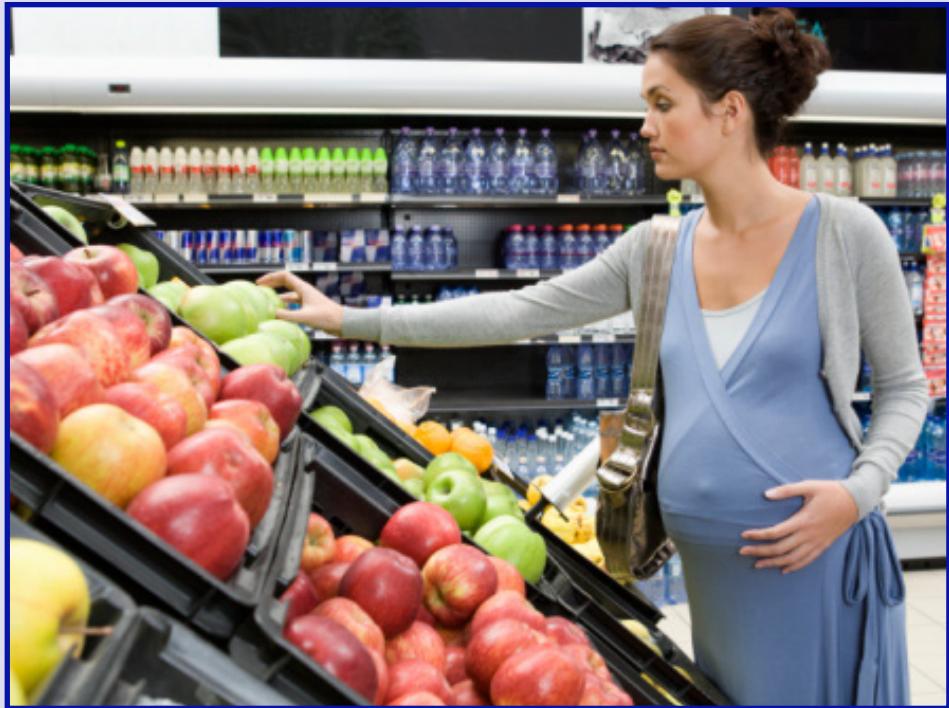
Evropljani za aktualnu finansijsku krizu u velikoj većini smatraju odgovornima banke, a tek u manjoj mjeri podržavaju državnu sanaciju banaka.

Istraživanje londonskog *Financial Times* ustanovilo je da 80% ispitanika u EU drži komercijalne i investicione banke u potpunosti ili uvelikoj mjeri odgovornima za izbjijanje krize.

Dio krivice ili krivicu u cijelosti čak 70% ispitanika pripisuje centralnim bankama. To bi, kako piše list, moglo odražavati stav da su centralne monetarne vlasti trebale preduzeti značajnije korake kako bi obuzdale neumjerenost banaka.

Istraživanje je pokazalo podijeljena mišljenja po pitanju priskakanja države u pomoć bankama. Dok najviše podržavaju takve poteze države ispitanici u Njemačkoj, u Francuskoj se njima protivi više od polovine ispitanika. U Velikoj Britaniji se gotovo 49% ispitanika slaže s takvim potezima vlade, ali ih se 36% protivi.

Većina ispitanika u Britaniji, Francuskoj, Španiji i Italiji krizu finansijskih tržišta pripisalo je "zloupotrebi kapitalizma", a ne "neuspjehu kapitalizma". Nijemci su pritom najviše podijeljeni, pa njih 46% krivi zloupotrebe, a 30% smatra da je riječ o neuspjehu kapitalizma.

Mađarska centralna banka taj novac namjerava da pozajmi domaćim bankama, koje se suočavaju sa povećanom potražnjom za eurom.

Ta država je u krizi zbog strahovanja da će u bogatijim zemljama EU, doći do recesije, kaže BBC-jev ekonomski novinar **Lusi Huker**:

"Ekonomска kriza u zapadnoj Evropi će svakako imati velikog uticaja na nove članice EU. Njihove ekonomije su veoma tijesno povezane. Te zemlje mnogo uvoze iz zapadne Evrope i izvoze gotovo isključivo u zapadnu Evropu. To znači da će recesija na Zapadu značiti i ozbiljno

usporavanje ekonomskog rasta na istoku. Mađarska je dobar primer. Ne samo da su pali forinta i dionice na berzi, nego je i vlada povukla na doradu nacrt budžeta za sljedeću godinu, jer joj je postalo jasno da neće imati onoliko novca koliko je mislila da će imati", kaže Hukerova.

Razlog zbog čega Mađarska prednjači u tom nezahvalnom vozu je veliki spoljni dug.

Naime, objašnjava Hukerova, značajne sume novca u inostranstvu pozajmili su i vlada u Budimpešti, ali i mađarske firme i građani.

"Veliki deo kredita koje su prosječni Mađari podigli izražen je

u eurima ili švajcarskim francima. To je zato što su kamate na kredite u stranim valutama bile niže nego kamate na kredite u forintama. Sada, međutim, zapadne banke odobravaju manje kredita pa je Mađarima na raspolaganju manje strane valute. Ako povrh toga forinta nastavi da pada u odnosu na strane valute, njima će biti znatno teže da otplate postojeće kredite u eurima i švajcarskim francima", objašnjava Lusi Huker.

Istovremeno, izgleda da ljudi pokazuju da su lako prilagodivi na novu situaciju.

Tako, londonski *Sunday Times*, prenosi da dolazi do zaokreta u potrošačkom mentalitetu Britanaca.

To pokazuje podatak jedne od najvećih robnih kuća da je, u vrijeme kad se prodaja generalno bitno smanjila, dramatično porasla prodaja mašina za šivenje i termofora što ukazuje na trend manje potrošnje energetika i želju ljudi da manje kupuju, a što bolje koriste ono što već imaju.

Ovo nije posljedica nestašice novca – mnogi još uvek nijesu direktno pogodjeni finansijskom krizom – već određenog kulturno-škog i psihološkog zaokreta usmjerenog protiv pretjeranog i nepotrebnog rasipanja novca, navodi Times.

Tako list prenosi primjere onih kojima je finansijska kriza poslužila kao inspiracija za promjenu stila življenja, poput žene koja je svoju cvjetnu baštu pretvorila u povrtnjak i namjerava da gaji kokoške i kozu i uživa u garantovano kvalitetnoj, svježoj i jeftinoj hrani.

Neki su ovu ideju proširili na spremanje zdravih obroka za prodaju ili nude kreativno prepravljanje stare odjeće. Svi izjavljuju da se srećni promjenom života.

U MODI KEJNS

Ukabinetu Gordona Browna moderna je filozofija čuvenog ekonomista Johna Maynarda Keynesa.

On se u vrijeme Velike depresije tridesetih godina prošlog vijeka zalagao da država poveća javnu potrošnju na infrastrukturne projekte i tako oživi privredu.

Suočena sa očekivanom recesijom vlada Velike Britanije najavila je da će učiniti upravo to, odnosno da će ubrzati realizaciju planiranih projekata rekonstrukcije škola i bolnica i izgradnje rekreativnih centara.

Međutim, devedesetih godina prošlog vijeka slična nastojanja japanske vlade nisu oživjela privredu zbog čega britanski dnevničari upozoravaju da bi odluka da o povećanju javne potrošnje mogla da se pokaže kao vrlo neodgovorna.

V.Z

ŠTO PIŠE U DOKUMENTU EK PREMA KOJEM CRNA GORA U PERIODU 2008 – 2010. MOŽE DA POVUČE 99,9 MILIONA EURA IZ IPA FONDA

Kako domaćinski trošiti novac

Ukoliko se u Crnoj Gori vrati povjerenje u pravosuđe, povećajući opštinski budžeti, broj istraga i broj nezavisnih medija, Evropska komisija (EK) bi mogla konstatovati da je novac poreskih obveznika Evropske unije (EU) dala u prave ruke.

U suprotnom, Brisel bi mogao uprijeti prstom na zvaničnu Podgoricu da nije na pravi način i u dovoljnoj mjeri upotrijebila novac iz Instrumenta za predpristupnu pomoć (IPA), što ujedno i predstavlja mjerilo koliko neka država uspješno ide ka članstvu u Uniju.

To je suština Višegodišnjeg indikativnog planskog dokumenta za IPA koji je EK usvojila krajem septembra i na osnovu kojeg Crna Gora ima pravo da u periodu 2008. – 2010. godina iz IPA fonda povuče 99,9 miliona eura.

Ova odluka, ustvari, predstavlja samo potvrdu prošlogodišnje odluke EK na osnovu koje Crna Gora, kao i ostale države potencijalni kandidati za članstvo u EU (Srbija, Bosna i Hercegovina i Albanija), ima pravo na sredstva iz dvije komponente IPA programa – podrška tranziciji i izgradnji institucija, te regionalna i prekogranična saradnja.

Države koje imaju status kandidata (Hrvatska, Makedonija, Turska)

mogu da koriste preostale tri komponente – regionalni razvoj, razvoj ljudskih resursa i ruralni razvoj koje, po pravilu, imaju na raspolaganju više sredstava.

Komponenta koja se odnosi na podršku tranziciji i razvoju institucija je namijenjena ministarstvima i njenim organima, dok su korisnici sredstava druge komponente ne-profitne organizacije, lokalna samouprava, nevladin sektor, asocijacije...

Iznos novca za prvu komponentu je znatno veći od onog namijenjenog za projekte regionalne i prekogranične saradnje.

Tako je od IPA 2007 Crna Gora dobila 27,5 miliona eura za projek-

te podrške tranziciji i razvoju institucija, dok je za projekte koji obuhvataju drugu komponentu planirano 3,9 miliona.

EK je u Višegodišnjem planskom indikativnom dokumentu dala moguće oblasti saradnje, odnosno preporuke crnogorskim vlastima za koje bi projekte trebalo da konkurišu.

Takođe, u dokumentu su navedeni "očekivani rezultate i indikatori" na osnovu kojih će biti lako mjerljivo kako neka država troši novac.

Projekti iz komponente podrška tranziciji i izgradnji institucija podijeljeni su na političke, socioekonomiske i projekte za podršku evropskim integracijama.

Kada je riječ o političkim kriterijumima, EK navodi da bi značajan napredak u realizaciji reforme sudstva morao obuhvatiti novi sistem postavljanja i promocije sudija i tužioca zasnovan na objektivnim, profesionalnim kriterijumima, te reviziju sistema finansiranja sudstva.

Kao indikatori da li se dobro troše sredstva namijenjena reformi sudstva navedeni su "smanjenje broja zaostalih predmeta, uspostavljanje novog sistema odabira sudija, povećana efikasnost, povjerenje u sudski sistem".

Povećani opštinski budžeti i broj centara za informisanje građana su pokazatelji na osnovu kojih će briselske birokrate ocijeniti da li je, na osnovu novca iz IPA fonda, došlo do unaprijeđenja lokalne uprave.

EK očekuje "pomoć i podršku osjetljivim grupama koja uključuje bolje zdravstvene usluge, obrazovanje i smještaj, jačanje kancelarije Ombudsmana, eliminaciju slučajeva lošeg postupanja, naročito u slučaju

RTCG KAO JAVNI SERVIS

Evropska komisija je u Višegodišnjem indikativnom planskom dokumentu kao cilj postavila "afirmaciju Radio Televizije Crne Gore kao javnog servisa".

"Očekivani rezultati: Radio Televizija Crne Gore u potpunosti potvrđena kao javni servis, uz učešće civilnog društva i "watchdog" medijskih organizacija i drugih interesnih grupa. To podrazumijeva značajan napredak u usklađenosti medija sa standardima nezavisnosti i objektivnosti. Indikator: broj nezavisnih i nepristrasnih medija", piše u dokumentu EK.

osoba sa posebnim potrebama, poboljšano stanje u zatvorima i primjenu akcionalih planova za integraciju Roma".

Evropska komisija je kao polje saradnje označila i jačanje kapaciteta policije pri čemu je kao indikatore navela "broj procesuiranih slučajeva i riješenih međunarodnih slučajeva, broj obučenih policajaca, smanjena percepcija korupcije od strane javnog mnjenja, veći broj istraga na polju korupcije; bolja saradnja među nadležnim ustanovama".

Aktivna i efektivna uloga civilnog društva, za Brisel po ovom dokumentu, podrazumijeva priznati ulogu nevladinih organizacija od strane vladinih tijela, učešće civilnog društva u konsultacijama.

"Indikatori: broj odobrenih projekata, broj partnerstava, uzimanje u obzir mišljenja civilnog društva pri izradi zvaničnih dokumenata (za-

POVEĆATI IZVOZ HRANE

EK očekuje postepeno usklađivanje zakonodavstva u oblasti veterine, fitosanitarnih standarda i bezbjednosti prehrambenih proizvoda sa *acquis-om*.

To uključuje ojačane kapacitete veterinarskih i fito sanitarnih službi, jačanje svijesti o pravima i obavezama proizvođača i potrošača, unaprijeđenje promocije i zaštite prehrambenih proizvoda, harmonizacija mehanizama za bezbjednost hrane sa praksom EU, učešće u kampanjama EU za iskorijenjivanje određenih bolesti kod životinja.

"Indikatori: rast izvoza hrane, popravljeni indikatori javnog zdravlja, broj prehrambenih proizvoda zaštićenih prema oznaci porijeka, geografskoj oznaci ili kao garantovani tradicionalni proizvod", piše u dokumentu EK.

nosti posebno među mladima, ženama i ugroženim grupama".

Dalje, Brisel očekuje da se crnogorske vlasti, uz pomoć sredstava iz IPA, pobrinu za efikasnost institucija koje su nadležne za zaštitu životne sredine, pri čemu je kao pokazatelje uzela "razvoj infrastrukture, broj urađenih procjena i monitoring, obuka i obučenog osoblja, inspektora, kao i usklađenost zakon-

socijalne efekte. Indikatori: novo zakonodavstvo usklađeno sa standardima EU, restrukturiranje i pravna podjelu elektro–privrede, funkcionalan, nezavisan distribucijski sistem i tržišti kontrolor", piše u Višegodišnjem indikativnom planu.

Kada je riječ o projektima za pomoć evropskim integracijama, EK će mjeriti kako je novac poreskih obveznika trošen na osnovu brojnosti osoblja koje se bavi pitanjima evropskih integracija u nadležnim institucijama, postavljanjem koordinatora za pitanja EU u resornim ministarstvima, brojem projekata spremnih za finansiranje.

Na osnovu novca iz IPA, Crna Gora bi trebala da posjeduje i registar poljoprivrednih posjeda, zemljišni katastar, statistike o cijenama....

"Bankarstvo, osiguranje i tržište kapitala treba uskladiti sa *acquis-om* i najboljom praksom u oblasti finansijskog nadzora, takođe uspostaviti institucionalni okvir za finansijsku kontrolu i borbu protiv pranja novca i organizovanog kriminala. Indikatori: efikasnost nadzora nad bankama, djelotvornost Komisije za hartije od vrijednosti, usvojeni zakoni i podzakonski akti o nadzoru osiguravajućih kompanija usklađeni sa zakonodavstvom i praksom EU, osnovana agencija za kontrolu osiguranja", piše u dokumentu EK.

Evropska komisija je u Višegodišnjem planskom indikativnom dokumentu dala moguće oblasti saradnje, odnosno preporuke crnogorskim vlastima za koje bi projekte trebalo da se konkuriše. U dokumentu su navedeni i "očekivani rezultati i indikatori" na osnovu kojih će biti lako mjerljivo kako država troši novac poreskih obveznika EU.

kona, strategija)", navodi EK.

Kada je riječ o ekonomskim kriterijumima, Evropska komisija očekuje od Crne Gore da tržišta rada uskladi sa standardima i zahtjevima evropske strategije za zapošljavanje koje podrazumijeva bolju regulativu, dobru upravu, jednakе mogućnosti zapošljavanja, razvoj socijalnog dijaloga, investicije u razvoj ljudskog kapitala, te harmonizaciju nacionalnog zakonodavstva posebno u oblasti zakona o radu, zdravlja i zaštite na radu, socijalnu inkluziju i anti-diskriminaciju. U tom dijelu se kao indikatori navode "smanjenje nezapošljenosti, funkcionalan ekonomski i socijalni savjet, unaprijeđeni kapaciteti socijalnih partnera, veći broj profesionalnih usavršavanja, povećana stopa zapošlje-

odavstva sa *acquis-om*".

Avio transport je, kako se navodi, sve usklađeniji sa zahtjevima *acquis-a*, ali je neophodno unaprijeđenje infrastrukture i poštovanje obaveza koje proizilaze iz sporazuma o zajedničkoj evropskoj aviozoni.

"Jačanje institucionalnih kapaciteta za primjenu strategije energetske efikasnosti podrazumijeva kapacitet za sprovođenje kampanja o energetskoj efikasnosti i obnovljivoj energiji, raširenu upotrebu obnovljive energije, nezavisnim sistem distribucije energije, nezavisnog tržišnog kontrolora sposobnog da sproveđe regulativnu reformu, otvaranje tržišta i harmonizaciju sa sporazumom o energetskoj zajednici, uzimajući u obzir potencijalne

V.Ž.–V.Š.

"Komuniciranje EU u Crnoj Gori i komuniciranje Crne Gore u EU"

Centar za građansko obrazovanje je tokom oktobra mjeseca organizovao dva trening seminara za službenike različitih organa Vlade Crne Gore uz podršku Foreign Office-a Velike Britanije, a u saradnji sa Sekretarijatom za evropske integracije Vlade Crne Gore.

Prvi, trodnevni seminar pod nazivom "Uvod u razvoj Evropske unije i osnovni pojmovi i institucije EU", je održan od 22. do 24. oktobra na Fakultetu za državne i evropske studije. Seminar su otvorili predstavnici Britanske ambasade, Centra za građansko obrazovanje i Sekretarijata za evropske integracije a predavanja su održali: dr **Vladimir Pavićević**, profesor na Fakultetu političkih nauka u Beogradu; mr **Jovana Marović**, savjetnica za evropske integracije i međunarodne odnose gradonačelnika opštine Budva; **Zlatko Vujović**, predsjednik Centra za monitoring; **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje; mr **Zvezdan Čađenović**, pravni savjetnik na EU projektima o usaglašavanju zakonodavstva i dr **Miroslav Prokopijević**, profesor Univerziteta u

Beogradu.

Drugi, jednodnevni seminar pod nazivom "Evropa pred nama – različita iskustva" održan je 30. oktobra u Sekretarijatu za evropske integracije i bio je posvećen iskustvu Slovenije u procesu pridruživanje Evropskoj uniji, sa posebnim osvrtom na izgradnju institucionalnih kapaciteta, učešće javnosti i procjenu troškova i koristi pridruženja. Predavač je bio dr **Rado Genorio** iz Vlade Republike Slovenije.

Seminari su okupili 30 predstavnika državne uprave kojima se u najužem okviru rada nalaze evropske integracije i komunikacija tog posla prema različitim javnostima.

Projekat direktno odgovara na potrebe predstavljanja procesa evropskih integracija građanima Crne Gore na intezivniji i njima bliži način, kao i na lobiranje u EU. Kreiran je kako bi se obezbjedilo precizno i fokusirano obrazovanje o evropskim integracijama za državne službenike koji rade na ovim pitanjima, kao i trening u komunikaciji evropskih poslova u Crnoj Gori i lobiranje za dalju podršku procesu evropskih integracija u Crnoj Gori koristeći najbolje prakse iz EU.

NEVLADINE ORGANIZACIJE
U EVROPSKOJ UNIJI

**HANDICAP
INTERNATIONAL**

Handicap international je međunarodna nevladina, neprofitna organizacija osnovana sa ciljem da vrši prevenciju i ograniči sputavajući uticaj koji invaliditet može imati na „normalan“ život osobe.

Svoju misiju dominantno ostvaruje kroz pružanje pomoći licima sa invaliditetom u njihovim naporima da budu autonome ličnosti integrisane u društvo a ne izolovane od njega. Fokus djelovanja organizacije je na osposobljavanju lica sa invaliditetom da samostalno vode svoj život, uz istovremenu edukaciju o mogućnostima koje im svi relevantni međunarodni dokumenti o ljudskim pravima garantuju.

Organizacija postoji više od 25 godina i ima svoje sekcije u 8 evropskih zemalja. Sjedište organizacije je u Briselu. Projekti koje ova organizacija sprovodi nijesu ograničeni samo na zemlje u kojima ima svoje sekcije već na čitavu Evropu i svijet, što podrazumijeva i pomoći licima sa invaliditetom u područjima zahvaćenim ratom.

Svoje ciljeve organizacija nastoji ostvariti kroz aktivnosti različitog tipa, kao što su:

- Kampanje za podizanje svijesti i razumijevanje potreba osoba sa invaliditetom, kako u okviru same ciljne grupe tako i šire javnosti;
- Monitoring poštovanja ljudskih prava osoba sa invaliditetom, kao i poštovanja preporuka koje pružaju relevantna međunarodna dokumenta koja se bave pravima osoba sa invaliditetom;
- Pružanje podrške u vidu informisanja osoba sa invaliditetom o dostupnoj medicinskoj pomoći i obezbjeđivanje iste za ona područja u kojima ona nije dostupna;
- Pružanje psihološke podrške osobama sa invaliditetom u cilju njihove potpunije socijalne inkluzije;
- Lobiranje za uklanjanje i zabranu korišćenja nagaznih mina u oblastima zahvaćenim ratom i pružanje pomoći u čišćenju od mina područja na kojima je prestao ratni sukob;
- Specijalistička medicinska i psihološka pomoći licima sa invaliditetom koje su žrtve minskih polja;
- Pružanje finansijske, materijalne i kadrovske pomoći srodnim organizacijama ili institucijama čija su ciljna grupa osobe sa invaliditetom.
- Učešće u projektu „Međunarodna kampanja za zabranu nagaznih mina“ donijelo je organizaciji Nobelovu nagradu za mir 1997. godine.

Više informacija o organizaciji i njenim aktivnostima možete pronaći na sajtu: www.handicapinternational.be

Priredio: Petar ĐUKANOVIĆ

Rodna ravnopravnost kroz medijsku prizmu

Nedavno je u izdanju NVO Nova – Centra za feminističku kulturu iz Podgorice, uz podršku Fondacije Institut za otvoreno društvo – Predstavništvo Crna Gora (FOSI ROM), iz štampe izašao zbornik tekstova "Žena u medijskom ogledalu". Zbornik kojeg je uredila **Nataša Nelević**, okuplja osam autorki i autora iz Crne Gore koji na različite načine pristupaju problematici politika medijske reprezentacije žena u medijskom prostoru Crne Gore. Zamišljen je kao dio šireg projekta, zapravo kao priručnik u izvođenju dijela nastave novog izbornog predmeta u gimnazijama. Riječ je o predmetu medijska pismenost koji se od ove godine izučava u drugom ili trećem razredu dvije crnogorske gimnazije – budvanskoj i kotorškoj.

Ključna ideja, kako samog predmeta, tako i zbornika, jeste pokazati (na konkretnim primjerima analiziranim u autorskim tekstovima) da mediji nisu "nevini" kanali za "sprovodenje" sirovih, neobrađenih informacija, te da oni ne opisuju i ne prenose "objektivnu" stvarnost, već da je određenim mehanizmima i tehnikama generišu, propisuju i normiraju. Teme, odnosno nastavne cjeline novouvedenog predmeta centrirane su oko ovog uistinu opštег mesta, teze da mediji masovne komunikacije uviđek zastupaju određenu ideološku poziciju, da reprezentuju željenu stvarnost, realnost koja to tek treba postati, između ostalog i promišljenom medijskom intervencijom. Upravo su te, na prvi pogled skrivene ili neuočljive intervencije, tehnike, mehanizmi, ono što autorke/i nastoje istražiti u svojim tekstovima. Na taj način, kako i urednica ove publikacije naglašava u uvodu, "svaka medijska reprezentacija mora biti shvaćena kao politički događaj jer ona reprezentuje neki interes koji se tiče kontrole i moći". Dakle, minimalna kritičnost, budnost i elementarna nepovjerljivost prema ogromnoj količini informacija kojoj smo svakodnevno izloženi apsolutno su neophodne ukoliko ne želimo biti pasivne receptivne voštane figure u rukama moćnih

medija masovne komunikacije, na dnevnoj bazi hranjeni dajdžestiranim idološkim pomijama koje se ne usuđujemo dovesti u pitanje.

U tom smislu, osnovni cilj ovog novog i sudeći po prvim reakcijama učenika/ca veoma zanimljivog predmeta, predstavlja razvijanje kritičke svijesti kroz stvaranje i unapređenje vještina analiziranja medijskih sadržaja i poruka. Rodna ravnopravnost, kao jedna od osnovnih vrijednosti demokratskog društva koju bi mediji trebalo da promovišu, a ne dovode u pitanje perpetuiranjem stereotipa o ženskoj inferornosti i "prirodnim" ulogama i poslovima koji pripadaju ženama, predstavlja značajnu temu unutar ovog nastavnog programa.

Publikacija "Žena u medijskom ogledalu" tretira problematiku stereotipizirane patrijarhalne medijske slike žene koja suvereno dominira crnogorskim medijskim prostorom. Autorke/i na konkretnim primjerima prepoznaju, lociraju i čine vidljivima različite medijske strategije i mehanizme manipulacije korištene, nebitno da li svjesno ili ne, u analiziranom tekstu, reklami, spotu, naslovnicu, itd. One/i se u svojim analizama bave različitim medijskim strategijama: objektifikacijom žene i njenim svodenjem na tijelo, privatizovanjem političkih aktivnosti i nastupa žena, privatizovanjem nasilja nad ženama, proizvodnjom ženskih junakinja kao brendiranih sex simbola u funkciji tržišta, pozitivnom patrijarhalnom samoidentifikacijom većinskog stanovništva, propagiranjem diskriminacije kroz stereotip super-žene, strategijom zastrašivanja feminizmom i legitimizacije određenog narativa preko ogradijanja od feminizma, kao i seksizmom u jeziku. O tim strategijama pišu **Jelena Martinović**, **Nataša Nelević**, **Ervina Dabižinović**, **Janko Ljumović**, **Sanja Marjanović**, **Aleksandra Kovačević**, **Paula Petričević** i **Sanja Mijušković**.

Promocija zbornika je održana 13. oktobra 2008. u knjižari "Karver". Iako je zbornik prvenstveno namijenjen učenicama/ima i nastavnicima/cama kao priručnik u izvođenju nastave, ipak se obraća i široj publici, prvenstveno onima koji su zainteresovani za unaprijedivanje novinarske prakse i njeno uskladihanje sa profesionalnim standardima i principima poštovanja ljudskih prava u medijima.

Održani „JEF Balkan training days 2008“

U Budvi je od 1. do 5. oktobra u organizaciji NVO JEF Crna Gora i JEF Norveška održan seminar pod nazivom „JEF Balkan training days 2008 – Inspire, motivate, activate“.

Seminar je okupio 30 mladih ljudi iz 8 balkanskih sekcija JEF-a i bavio se pitanjem aktivizma mladih, preprekama i mogućnostima za njihovo snažnije uključivanje u političke i druge društvene procese koji se odvijaju u državama iz kojih dolaze. Marginalizacija mladih, neadekvatan odnos prema njihovim potencijalima i apatija su prepoznati kao zajednički problem mladih u državama zapadnog Balkana. Jedan od osnovnih ciljeva seminara bio je da omogući povezivanje učesnika koji dolaze iz različitih država i stvari mogućnost za planiranje zajedničkih akcija i projekata usmjerenih na unaprijeđenje položaja i uloge mladih.

Tokom seminara učesnici su imali priliku da uče o specifičnim tehnikama i vještinama podizanja svijesti mladih o potrebi i načinima osnaživanja njihovog aktivnog odnosa prema društvenoj stvarnosti u kojoj žive, prije svega kroz uključivanje u rad različitih omladinskih organizacija kakva je i JEF. Sesije posvećene praktičnim tehnikama aktivizma vodio je **Peter Matjašić**, Generalni sekretar JEF Europe.

U ulozi predavača na seminaru su se učestvovali: **Daliborka Uljarević** i **Violeta Marniku** iz Centra za građansko obrazovanje, **Miloš Konatar** iz Mreže mladih Pokreta za promjene, **Ivana Vojvodić** iz NVO Juventas i **Petar Đukanović** iz JEF-a Crna Gora. Oni su podijelili svoja iskustva o radu sa mladima i aktivnostima na podizanju njihovog društvenog angažovanja sa učesnicima seminara.

Stoga čudi upadljivo odsustvo predstavnika medija na samoj promociji, bilo u svojstvu predstavnika svojih matičnih kuća koje o događaju izvještavaju, bilo u ličnom kapacitetu. Činjenica da je toga dana bio održan miting "Obraz je preči" pred zgradom vlade i na podgoričkim ulicama ne može biti izgovor za ovaj izostanak – performativni čin kojim, bolje nego bilo kojim tekstom, predstavnici/ce medija svjedoče svoju senzibilisanost i privrženost deklarisanim principima ravnopravnosti.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

BRITISH POST-GRADUATE SCHOLARSHIPS

The British Embassy is offering scholarship awards to post-graduate students or young professionals, including those working in public administration, to study in the United Kingdom during the academic year 2009/10. The scholarships will be for studies at post-graduate level. Awards are normally for a period of one academic year but may also be given for shorter, vocationally oriented courses of not less than three months. Potential candidates should be less than 35 years of age.

One of the main aims of the scheme is to assist successful candidates in playing leading roles in the future of their country. Applicants will normally be selected from those who wish to take courses in diplomacy, European integrations, public administration reform rule of law, institutional capacity building and EU & NATO Studies.

Applicants should contact Institutions/-Universities in the UK separately regarding admission to courses of study, and, provide details of their preferred courses in the application form.

Selection of candidates is carried out jointly by the British Embassy and the British Council.

Online application forms must be completed by 1st November 2008. Application forms sent by email or in hard copy will not be accepted. Applications which arrive later than 1st November will not be accepted.

For further information and application forms please go to:

<http://www.britishcouncil.org/montenegro-learning-learn-english-chevening.htm>

British Council

Bulevar sv.Petra Cetinskog 149/3

81000 Podgorica

T: +382 81 205 440

E-mail: pginfo@britishcouncil.org.yu

CALL FOR APPLICATIONS 4TH CHANGING EUROPE SUMMER SCHOOL

Civil Society in Central and Eastern Europe before and after the End of Socialism National University of "Kyiv-Mohyla Academy" Kyiv (Ukraine) 27–31 July 2009 organised by the Research Centre for East European Studies at the University of Bremen in cooperation with the EU Institute for Security Studies at the National University of Kyiv-Mohyla Academy with funding from the Volkswagen Foundation.

The Changing Europe Summer School adopts a broad understanding of civil society, including not only NGOs but all kinds of interest groups and societal organisations active in the public sphere between the state and the individual. The Summer School will also cover discourses about and public perceptions of civil society insofar as they are related to Central and Eastern Europe.

Each year the Changing Europe

Summer School brings together 20 to 30 young academics (i.e. mainly doctoral students from disciplines like political science, history, sociology, social anthropology, economics, law and geography) working on issues related to countries in Central and Eastern Europe.

The core of the Summer School consists of the presentation of doctoral research projects and their discussion with senior researchers of international repute in their respective fields. In addition, there will be several sessions with experts on funding, access to information, publication strategies and policy consulting. The sessions will be framed by lectures and excursions as well as other activities designed to give participants the opportunity to socialise and establish contacts. Selected contributions to the Summer School will be published in an edited volume. The participants will be integrated into an alumni network.

Paper proposals must be based on original research and may not exceed 1000 words. They must be drafted in English and must connect an empirical question with a theoretical approach and concept in order to be accepted. Comparative approaches (across countries and across time) are encouraged. An international review panel will assess the papers for the conference in an anonymous review process (for more information about the reviewers, see www.changing-europe.de). The deadline for receipt of paper proposals is 11 January 2009. Please submit your proposal according to the guidelines at www.changing-europe.de.

Location: National University of Kyiv-Mohyla Academy, www.ukma.kiev.ua
More information about the Changing Europe Summer Schools is available at www.changing-europe.de

**EIC Bilten – Evropski puls je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.
Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.**

EIC Bilten – Evropski puls je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Vladan Žugić; Uređivački kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević,

Neđeljko Rudović, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić, Petar Đukanović

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: mr Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I Tel / fax: 081 / 665 – 112, 665 – 327 E-mail: eicbilten@cgo-cce.org

EIC Bilten – Evropski puls možete preuzeti na www.cgo-cce.org